

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Vnímání prostoru obyvateli Kostelce nad
Černými lesy

Zuzana Havelková

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Havelková**
Osobní číslo: **H10181**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Vnímání prostoru obyvateli Kostelce nad Černými lesy**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem této práce je zjistit jaké existují rozdíly a shody ve vnímání prostoru třech generací obyvatel Kostelce nad Černými lesy - jak město vidí jeho obyvatelé, která místa jsou pro ně významná a jaké orientační prvky upřednostňují.

Pomocí dotazníkového šetření (kombinace otevřených a uzavřených otázek), rozhovoru a projektivní techniky (porovnání nakreslených mentálních map dotazovaných) budou zjištěny rozdíly ve vnímání prostoru daného města. Dále se práce bude opírat o relevantní odbornou literaturu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Černoušek, Michal. Psychologie životního prostředí. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-550-5.

Siwek, Tadeuzs. Percepce geografického prostoru. Praha: Česká geografická společnost, 2011. ISBN 9788090452176.

Lynch, Kevin. Obraz města. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.

Cílek, Václav. Krajiny vnitřní a vnější. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 80-7363-042-7.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Ondřej Štěch, Ph.D.**

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2013**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a také s tím, že pokud dojde k využití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Kostelci nad Černými lesy dne 25. 3. 2013

Zuzana Havelková

Poděkování

Děkuji vedoucímu této bakalářské práce, PhDr. Ondřeji Štěchovi, za jeho cenné připomínky, věnovaný čas, trpělivost a ochotu podílet se na tvorbě této práce.

Dále bych chtěla poděkovat obyvatelům města Kostelec nad Černými lesy za spolupráci při výzkumu.

ANOTACE

Práce se zabývá vnímáním prostoru Kostelce nad Černými lesy jeho obyvateli. Cílem je zjistit, jak obyvatelé města Kostelec nad Černými lesy vnímají své město. Vycházím z koncepce mentálních map. Mentální mapa se stává komplexnější spolu s věkem, proto zkoumám rozdíly a shody v rámci tří věkových skupin obyvatel Kostelce nad Černými lesy.

První kapitulu této práce věnuji teorii mentálních map, historii jejich výzkumu, a možnostem jejich využití. Dále se zabývám vztahy člověka a prostředí. V kapitole druhé přibližuji zkoumané město Kostelec nad Černými lesy a jeho okolí. Stěžejním bodem třetí kapitoly je výzkum mentálních map obyvatel Kostelce nad Černými lesy a interpretace dat výzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA

mentální mapy, obraz prostoru, vnímání prostoru, vztahy člověka a prostředí, město Kostelec nad Černými lesy

TITLE

The perceiving of the area by inhabitants of Kostelec nad Černými lesy

ABSTRACT

The work deals with the perception of area inhabitants Kostelec nad Černými lesy. The main is to determine how city residents of Kostelec perceive their city. My work is based on the of mental maps. Mental maps become more complex with age, so I explore the differences and concordances under the terms of three age groups of inhabitants from Kostelec.

The first chapter of this thesis includes the theory of mental maps, the history of their research, and possibilities of their use. I also apply with human relationships and environments. The next chapter describe basic informations about the city Kostelec and its surroundings. The main point of the third chapter is the research mental maps of residents Kostelec nad Černými lesy and interpretation of research data.

KEY WORDS

mental maps, image od the area, perception of the area, relations of human and the area, Kostelec nad Černými lesy

Obsah

Úvod.....	1
1 Mentální mapy	3
1.1 Vývoj výzkumu problematiky mentálních map.....	3
1.1.1 Výzkumy mentálních map na území České republiky.....	5
1.1.2 Vymezení základních typů mentálních map	6
1.1.3 Význam a využití mentálních map.....	7
1.2 Základní pojmy související s problematikou mentálních map	8
1.2.1 Image a imageability	8
1.2.2 Prvky image města	9
1.3 Vztahy člověka a prostředí	9
1.3.1 Základní prostorové prvky	9
1.3.2 Sociální interakce ovlivněné prostředím.....	10
1.3.3 Psychologické a kulturní podmíněnosti vnímání prostoru.....	11
2 Region Černokostelecko	13
2.1 O regionu	13
2.2 Město Kostelec nad Černými lesy	13
2.2.1 Demografický vývoj.....	15
2.2.2 Historie a vývoj města a jeho částí.....	16
3 Praktická část	17
3.1 Metodologie výzkumu	17
3.2 Analýza získaných dat	18
3.2.1 Hodnocení výzkumu	18
3.2.2 Interpretace dat výzkumu	18
3.3 Představy obyvatel o městě.....	39
3.3.1 Shody ve vnímání prostoru věkových skupin	39
3.3.2 Rozdíly ve vnímání prostoru věkových skupin.....	39

3.3.3 Nejčastěji zmiňovaná místa – místa místního významu	40
3.3.4 Kostelec nad Černými lesy očima jeho obyvatel	41
Závěr.....	43
Použité zdroje.....	44
Bibliografie.....	44
Internetové zdroje	44
Periodika.....	46
Zdroje města Kostelec nad Černými lesy	46
Seznam tabulek.....	47
Seznam příloh.....	48
Příloha 1. - dotazník	48
Příloha 2. - obrázky	51

Úvod

Tématika mentálních map byla dlouho opomíjená, přestože je prostor jedním z významných atributů života člověka. Každý den přijdeme do kontaktu s prostředím kolem nás, s ním vzájemně interagujeme, ovlivňujeme se a měníme se. Prostředí tedy hraje významnou roli v našem každodenním životě. Stejně důležité je i to jak své okolí vnímáme a hodnotíme.

Uspořádání prostoru kolem nás má vliv na vývoj naší osobnosti, podporuje či omezuje naše zájmy a také ovlivňuje způsob trávení volného času. Každý člověk je jiný a tedy má i jiné cíle, zájmy a hodnoty. Lidé se liší v tom, jak své prostředí vnímají, snaží se o jeho zachování, nebo jak ho proměňují. Toto vše se projevuje v obrazu okolí uvnitř naší hlavy v podobě tzv. mentální mapy.

Mentální mapa je subjektivně hodnocený obraz našeho okolí uložený v naší mysli. U každého z nás se liší na základě hodnotového žebříčku, zájmů, zkušeností a zážitků. Je proměnlivý spolu s věkem a přibývajícím prožitky. V praxi to znamená, že každý jedinec své okolí vyhodnocuje jinak, může považovat za hezké to, co jiný za nevzhledné, nebo se zaměřuje na jiné orientační body atd.

Pří výběru literatury mě jako první zaujala kniha Václava Cílka Krajiny vnitřní a vnější z roku 2007, která pojednává o vztazích člověka přírody. Dále se opírám o dílo Percepce geografického prostoru Tadeusze Siwka a urbanistu Kevina Lynche s jeho knihou Obraz města, který je považován průkopnickou publikací v otázce mentálního mapování. Během svého seznamování se s příslušnou literaturou jsem se setkala i s několika dalšími studiemi. V bývalém Československu nepochybně stojí za zmínku výzkum provedený v městě Boskovice Aloisem Hynkem a jeho ženou Janou Hynkovou, dále pak disertační práce Dušana Drbohlava zkoumající sídelní preference obyvatel Čech v souvislosti s migrací a také diplomová práce Filipa Mágra zaměřená na mentální mapu města Varnsdorf.

Myšlenka odlišného vnímání reality každého člověka mě zaujala natolik, že jsem se na jejím základě rozhodla zaměřit téma své bakalářské práce na mentální mapy.

Cílem této práce je zjistit jak obyvatelé města Kostelec nad Černými lesy vnímají prostor kolem sebe. Vycházím z předpokladu, že každý obyvatel města hodnotí prostředí, kde žije, vytváří si jeho určitý obraz a tato představa se u každého více či méně liší (koncepte mentálních map - Kevin Lynch, Tadeusz Siwek, Michal Černoušek, Jiří Zelenka).

První kapitola této práce je teoretická a pojednává o mentálních mapách, historii jejich výzkumu, možnostech využití mentálních map a objasňuje základní pojmy související s touto problematikou. Dále se zmiňuje o vztazích člověka a prostředí.

Jádrem druhé kapitoly je charakteristika regionu Černokostelecka, jeho obyvatel a představení obecných informací o městě Kostelec nad Černými lesy, protože seznámení s nimi je vzhledem k tématu této práce klíčové.

Stěžejním bodem třetí kapitoly je výzkum vnímání prostoru obyvatel Kostelce nad Černými lesy, analýza míst jimi hodnocených a orientačních bodů, které považují za významné. Zaměřuji se zejména na rozdíly a shody v mentálním obraze města tří věkových skupin jeho obyvatel. V rámci této kapitoly se pokusím zodpovědět tyto výzkumné otázky:

➤ **Jaké shody existují ve vnímání třech věkových skupin obyvatel Kostelce nad Černými lesy?**

➤ **Jaké rozdíly existují ve vnímání třech věkových skupin obyvatel Kostelce nad Černými lesy?**

➤ **Jaké orientační prvky jsou pro obyvatele města Kostelec nad Černými lesy významné?**

Sběr dat bude prováděn kvantitativní metodou výzkumu za použití dotazníkového šetření.

Závěrečnou část věnuji zhodnocení struktury mentálních map obyvatel Kostelce nad Černými lesy. Jsou zde ukázány rozdíly a shody ve vnímání prostoru v závislosti na věku občanů města. V neposlední řadě jsou představena místa a objekty, které by občané Kostelce nad Černými lesy rádi viděli zachovány pro budoucí generace.

Po přečtení práce by se měl čtenář dozvědět, jaké jsou představy obyvatel Kostelce nad Černými lesy o jejich městě a také jaké prvky utvářejí charakter a ráz tohoto města.

1 Mentální mapy

Každé místo, se kterým se setkáme, i kdyby pouze zprostředkovaně, v nás zanechá určitý dojem, utvoříme si o něm konkrétní představu. Na základě této představy poté prostředí hodnotíme, posuzujeme dojmy, které z něj máme a dále se v něm orientujeme. Tomuto obrazu v naší mysli se říká mentální mapa.

1.1 Vývoj výzkumu problematiky mentálních map

Mentální mapy jsou specifickou součástí behaviorální geografie, v jejímž popředí stojí lidský subjekt. Tato věda zkoumá zejména poznávací procesy, které ovlivňují lidské vnímání geografického prostoru kolem nás.

Poprvé se termín mentální mapy jako součást odborné literatury objevil během 60. let minulého století v publikaci *Obraz města* amerického urbanisty Kevina Lynche, který zkoumal tři velká města – Boston, Jersey City a Los Angeles z pohledu jejich obyvatel a náhodných kolemjdoucích (*SIWEK, 2011*).

Lynch se ve svém díle pokouší nalézt stručnou obecnou metodu, která by pomáhala odhalit image zkoumaného prostoru. Pomocí otázek, identifikací fotografií, zakreslování prvků do slepých map a popisů cesty testoval a nastínil různé možnosti práce s mentálními mapami.

Bohužel ale metodika výzkumu mentálních map není jednotná, stejně jako definice pojmu mentální mapa, na jejíž formulaci si dělají nárok nejen kartografové a geografové, ale také psychologové a sociologové (*SIWEK, BOGDOVÁ, 2007*).

Z pohledu kartografů a geografů se mentální mapou rozumí grafické (kartografické nebo schématické) vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání (*DRBOHLAV, 1991*). O mentálních mapách v kontextu s geografii hovoří také Jiří Štýrský. Zmiňuje souvislost s kartografickou mapou:

„Kartografickou mapu lze chápat jako mentální mapu geografického prostoru, přičemž je zdůrazněn určitý aspekt reality (fyzická mapa, politická mapa, hospodářská mapa, mapa hustoty osídlení atd.) Kartografické mapy používané v určité oblasti světa a další zprostředkované znalosti významně ovlivňují mentální mapy rezidentů.“ (ŠTÝRSKÝ, In Zelenka, 2008, str. 97).

Kognitivní psychologie pro změnu používá termín mentální model. Tímto pojmem rozumí model vnějšího světa, se kterým jedinec dále operuje v mysli a jehož obsah je závislý na informacích pocházejících z mnoha zdrojů. Upozorňuje také na odlišnost významu stejného výrazu používaného zejména v metodologii věd. V jejím kontextu znamená mentální model pravzor poznaného jevu a užívá se ve smyslu schématického znázornění. Je výsledkem poznání a vzniká redukcí poznávaného objektu na podstatné vztahy mezi jeho částmi či prvky (**SEDLÁKOVÁ, 2004**).

Definic mentálních map je mnoho, autoři se však obecně shodují v tom, že se jedná o subjektivní obraz našeho okolí, který se více či méně liší od reality. Tadeusz Siwek ji definuje takto:

„Mentální mapa je mapa okolního světa, kterou každý z nás nosí v hlavě. Obsahuje tedy to, co z našeho okolí považujeme subjektivně za nejvýznamnější, a nikoli objektivní zkušenosti. Mentální mapa se proto téměř vždy více či méně liší od reality. Její význam je obrovský, protože je významným zdrojem poznání a má i praktické využití: slouží jako podklad pro rozhodování. Každý člověk se rozhoduje podle svých subjektivních znalostí, tzn. na základě své mentální mapy, a nikoli na základě objektivní skutečnosti, kterou nemusí znát vůbec, anebo si ji subjektivně přizpůsobí.“ (**SIWEK, 2011, str.78**)

Zmiňuje také jednu slabinu výzkumu mentálních map, kterou vidí v tom, že informace potřebné k jejich výzkumu nejsou nikdy zcela vyčerpány. Každý člověk se v průběhu svého života vyvíjí a to se projevuje i v jeho mysli:

„Mentální mapa každého člověka vytvořená v mladém věku se svou komplexností vždy významně liší od mentální mapy stejného člověka ve věku pokročilejším: mladý člověk vidí svět mnohem jednodušeji a teprve zkušenost doplňuje postupně tento obraz detaily.“ (**SIWEK, BOGDOVÁ, 2007**)

Unikátnost jednotlivých mentálních obrazů vyzdvihuje také Lynch:

„Každý individuální obraz je svým způsobem unikátní a má jiný obsah, který je jen vzácně, pakliže vůbec, sdělitelný. Avšak bude se také blížit představě obecné, která bude v různých prostředích více či méně přesvědčivá a syntetizující.“ (**LYNCH, 2004, str.46**)

Na odlišnost mentálních map od skutečnosti stejně jako Siwek upozorňuje také Černoušek:

„Psychologicky významná je skutečnost, že mentální mapy jednotlivých lidí se nekryjí s realitou města. Například Seina v Paříži vytváří oblouk, ale mnoho obyvatel si ji představuje jako rovnou přímku. (...) Nejmarkantnější rozpor mezi skutečností města a jeho obrazem zjistíme u starých lidí – jejich mentální mapy se nemění a neodpovídají urbanistickým změnám. Nezačleňují do svých map prostředí nové elementy, byť jsou jakkoli monumentální.“ (ČERNOUŠEK, 1992, str. 65-66).

Důkazem pro osobité vnímání prostředí města je také mentální mapa venkovského osmdesátníka, který byl v Praze na vojně. Tento muž se v Praze orientoval podle vináren, tančíren, kasáren a nemocnic, což souviselo s jeho službou. Starý pán je vždy překvapen, že kdysi proslulé lokály již neexistují a je zaražen počtem obyvatel Prahy na pro něj relativně malém prostoru. Na tomto příkladu poukazuje Černoušek na to, že lidé pro svou orientaci volí takové objekty, které pro ně mají osobní význam. Ať už se jedná o vinotéky, hospody, divadla, nádraží, historické budovy a významné monumenty či jen ulice, kde bydlíme nebo dokonce místo výkonu zaměstnání (ČERNOUŠEK, 1992).

Mnoho našich každodenních rozhodnutí se tedy odehrává nikoliv na základě objektivní reality, ale vychází z našich subjektivních pocitů, toho jak si realitu zprostředkujeme a ohodnotíme.

1.1.1 Výzkumy mentálních map na území České republiky

V Českém prostředí je zájem o mentální mapy spojen až s Aloisem a Janou Hynkovými, kteří jsou zde považováni za jejich průkopníky. Manželé Hynkovi se zajímali o využití tematiky mentálních map ve výchově k péči o životní prostředí. Nemalý význam měly také jejich články o vnímání prostoru města Boskovic, kde proběhlo několik jejich výzkumů. Díky nim se mapování prostorových představ a preferencí rozšířilo na přelomu 80. a 90. let 20. století a to hlavně v publikacích geografů Univerzity Karlovy.

První mentální mapy v Českých zemích byly převážně preferenční (což platí i dnes). Mezi nejvýznamnější preferenční výzkumy patří studie atraktivity různých oblastí Československa, provedená roku 1883 Hrdličkou, a analýza migrační atraktivity českých měst doplněná výzkumem sídelních preferencí středoškolských studentů ve třech odlišných lokalitách (Drbohlav 1991, 1992, 1993).

V Drbohlavově výzkumu se při zpracování výsledků projevilo nadhodnocování měst ležících blízko a podhodnocování měst vzdálenějších, jasně patrná byla i favorizace současného bydliště respondentů. Výsledky jeho práce byly podrobeny statistické analýze a srovnány s celostátním „Šetřením třídní a sociální struktury obyvatelstva Československa“ provedeným v roce 1984. Cílem bylo najít souvislost preferencí respondentů s jejich charakteristikami. Ukázalo se, že názory respondentů se liší v souvislosti s místem bydliště, stylem života, vzděláním a věkem (*SIWEK, 2011*).

První výzkum zaměřený na odhalení subjektivního vztahu k území Československa bez spojitosti se sídelními preferencemi proběhl roku 1986. Jednalo se o výzkum mezi studenty Univerzity Karlovy zaměřený na znalost tehdejšího Československa a zároveň hodnocení oblíbenosti jeho území bez ohledu na to, zda jej znali osobně či jen zprostředkovaně (*SIWEK, 2011*).

Dále v našich zemích v rámci analýzy mentálních map proběhlo ještě několik dalších výzkumů, studií či diplomových prací studentů zaměřených na různá území. Výsledky těchto výzkumů byly často zveřejněny v odborných časopisech (Geografie, Sociologický časopis apod.). Také výzkum mentálních map konkrétních měst přestává být ojedinělou záležitostí.

1.1.2 Vymezení základních typů mentálních map

Mentální mapy je možné rozdělovat do dvou skupin, komparativní a preferenční, pojmenovaných podle jejich průkopníků a zároveň zakladatelů výzkumu mentálních map: Kevina Lynche a Petera Goulde (*Mentální mapy: Předmět a prostředek k hodnocení, 2009-2013, [ONLINE]*).

První "lynchovský" typ, který je analytický a zaměřuje se na poznání pěti kategorií prostorových prvků - cest, okrajů, oblastí, uzlů a významných prvků (*LYNCH, 2004*). Vzniká tak, že skládáme dohromady jednotlivé poznatky o prostoru kolem nás, tato mapa se liší od reality a v tomto případě existuje možnost porovnávat správnost mapy vztažené k realitě (*SIWEK, 2011*).

Druhou skupinu, známé také jako "gouldovský" typ s realitou porovnávat nelze. Respondenti jsou dotazováni na prostředí kolem sebe na základě svých preferencí, například kde by chtěli bydlet a podobně. Často své hodnocení zakreslují do slepé mapy, která pak obsahuje hodnotící kvalitativní soudy (*SIWEK, 2011*).

Z pohledu výše uvedeného „goudovského“ typu mentálních map mohou být zkoumány také odhalené preference („revealed preferences“), kdy respondenti bodováním hodnotí pouze kladné a záporné extrémy bez jakékoli jiné alternativy. Druhou možností jsou potom dané preference („stated preferences“). Respondenti vztahují kvalitu daného jevu v určené územní jednotce ve vztahu k dalším jednotkám (*DRBOHLAV, 1991*).

1.1.3 Význam a využití mentálních map

Mentální mapa je individuální záležitostí proměnnou v čase a je bohatě strukturovaná, přesto pokud se výzkum soustřeďuje na vybrané dílčí otázky a ne na obecně formulované názory, může sloužit ke zjištění veřejného mínění. Češi obecně znají svou vlast lépe než cizinu a v jejich mentálních mapách se vyskytuje nejen hodně stereotypů, ale také racionální jádro stejně jako v mentálních mapách jiných národností.

Za zmínku stojí důležitost mentálních map politiků či dalších lidí s možností činit a ovlivňovat podstatná rozhodnutí. Jednají také na základě svých představ, které mohou být zkreslené zažitými stereotypy o dané oblasti a lidech v ní. Chybná představa o daném území či prostoru může mít tedy ovlivnit jejich rozhodnutí a činy.

Znalost představ obyvatel o městě, státu nebo o světě má význam, který zohledňují v současné době také orgány místní samosprávy při tvorbě svých územních rozhodnutí a dále také při komunitním plánování.

V neposlední řadě se v souvislosti s percepcí prostoru rozvíjí také teritoriální nebo městský marketing, protože záleží na tom, jak se na město dívají nejen jeho obyvatelé, ale také investoři nebo místní politici. Vnímání okolí je určující také v cestovním ruchu, protože způsob pohledu na území je nezanedbatelným faktorem rozhodnutí strávit na daném místě dovolenou (*SIWEK, 2011*).

O významu mentálních map se zmiňují Marie Pásková a Jiří Štýrský. Pásková tvrdí, že cílem mentálního mapování je popis mentálních map, do nichž subjekt vkládá vjemy, emoce, znalosti a informace (*PÁSKOVÁ, In ZELENKA, 2008*). Štýrský vidí hodnotu mentálních map

v destinačním managementu. Podle něj mohou mentální mapy přispět ke vzbuzení zájmu o danou oblast, tvorbě a nabídce udržitelných a konkurence schopných produktů cestovního ruchu (*ŠTÝRSKÝ, In ZELENKA, 2008*).

Na úskalí tohoto využití ale upozorňuje právě Pásková názorem, že celkový vliv cestovního ruchu je výsledkem působení mnoha činitelů, nelze vždy jednoznačně odlišit vlivy cestovního ruchu od jejich percepcí místními obyvateli. Tedy kontrast objektivního jevu a subjektivního vnímání reality, kdy cestovní ruch může ovlivnit hodnotový systém, kvalitu života, místní identitu apod. Proto je nezbytné sledovat příčiny rozdílů percepcie jednotlivých skupin destinačních aktérů (*PÁSKOVÁ, In ZELENKA, 2008*).

Přesto mají mentální mapy nejen v cestovním ruchu výsadní postavení, neboť pokud chceme nějakou oblast učinit lukrativní i pro návštěvníky je nutná znalost jejich slabých a silných stránek a případné nedostatky dorovnat. Totéž platí v rámci regionální politiky. Mentální mapa slouží ke zjištění veřejného mínění o daném územním prostoru. V současnosti bývá výzkum mentálních aplikován také na města, jejich části či obce.

1.2 Základní pojmy související s problematikou mentálních map

Autoři, kteří se zabývají tematikou mentálních map, zmiňují také prvky související s danou problematikou. Já se zaměřím jen na některé vybrané. Jedná se zejména o image a imageability prostředí, prvky image města a základní prostorové prvky.

1.2.1 Image a imageability

Lynch zavedl v souvislosti s vnímáním prostředí pojmy image, imageability prostředí a wayfinding. Image města rozumí subjektivní obraz reality, emoční nebo praktický význam přijímaný na základě smyslů, který má prostředí pro svého diváka. Lynch o něm píše:

*„Pohyblivé prvky ve městě, zvláště lidé a jejich činnosti, jsou stejně důležité jako fyzicky nehybné části města. Nejsme jen pouhými diváky tohoto divadla, ale spolu s dalšími účastníky se stáváme i jeho nedílnou součástí. Naše vnímání města nejčastěji není kontinuální, spíše je částečné a zlomkovité a prolíná se i s jinými zájmy. Při tom používáme téměř všechny své smysly, což nám pomáhá vytvořit si úhrnný image města.“ (LYNCH, *Obraz města*, 2004, str. 2)*

Imageability chápe jako schopnost objektu vrýt se člověku do paměti, jeho výraznost. Může jít o tvar, zvláštní barevnost nebo uspořádání celého objektu, které vyvolají intenzivní, jedinečný, výrazně uspořádaný a prakticky použitelný image prostředí. Takovéto objekty jsou nejen vidět, ale navíc na naše smysly působí ostře a pronikavě: můžeme použít termíny čitelnost nebo možná zřetelnost. Wayfinding je prezentováno jako výběr cesty na základě výše uvedených vlastností a schopností objektů a prostředí (*LYNCH, 2004*).

1.2.2 Prvky image města

Lynch rozlišuje pět kategorií tvořících celkový obraz zkoumaných měst. Jsou jimi cesty, okraje, oblasti, uzly a významné prvky. Cesty neboli liniové trasy města jsou hlavním prvkem, důležitá je jejich kontinuita, rozpoznatelnost směru z jakého jdeme a jasné zakončení. Okraje jakožto lineárními zakončení mentálních map představují zlomy v prostoru ztvárněné břehy, řekami, zdmi apod. Jako oblasti uvádí Lynch střední až velké části měst, které jsou vymezeny jednotným charakterem. Místa, do nichž může člověk vstupovat, nazývá uzly, těmi jsou například křižovatky, výrazné změny na dopravní komunikaci atd., které mají pro pozorovatele význam zejména při rozhodování, kudy bude pokračovat v cestě. Poslední částí mentální mapy jsou významné prvky. Pod tímto pojmem si můžeme představit snadno rozlišitelné objekty, budovy, obchody, stromy, které jsou v kontextu svého prostředí jedinečné. Tyto významné prvky bývají v kontrastu se svým prostředím nebo jsou alespoň snadno viditelné z mnoha míst (*LYNCH, 2004*).

1.3 Vztahy člověka a prostředí

Prostor je součástí naší každodenní zkušenosti, již od narození jsme s ním v kontaktu a v průběhu života se s ním seznamujeme a postupně získáváme prostorové vnímání. Nejprve poznáváme své nejbližší okolí, časem jsou naše představy komplexnější a rozsáhlejší podle toho, v jaké prostoru se pohybujeme. Hodnocení prostoru je ovlivněno osobnostními charakteristikami a je v souladu s naším žebříčkem hodnot.

Vztah člověka k prostoru můžeme dělit podle toho, zda se jedná o vztah ke konkrétnímu prostoru na základě praktických aktivit člověka nebo o vztah k prostoru jako takovému. Tento vztah může být z obecného hlediska intelektuální, emociální nebo uživatelský. U intelektuálního vztahu jde hlavně o uchopení podstaty prostoru a orientaci v něm. Emociální vztah se orientuje na citovou vazbu a výsledkem uživatelského vztahu je ovládnutí daného prostoru (*SIWEK, 2011*).

1.3.1 Základní prostorové prvky

Hlavní prvky prostorového vnímání lze rozlišit na základě jejich výskytu v různých vývojových fázích lidského jedince. Již malé dítě ležící v postýlce dokáže určit směr, ze kterého přichází zvuk a otočit se za ním. Stejně tak to mají i nepohybliví a těžce nemocní lidé. Proto je směr nepochybně důležitá prostorová charakteristika.

Druhým neméně důležitým prvkem prostoru je vzdálenost. Poměrně brzy dokážeme poznat, co je od nás blízko (například na dosah ruky) a co je daleko. Množství prostorových charakteristik, ale nekončí jen u těchto dvou hlavních prvků, rozrůstá se spolu s poznaným prostorem a naším pohybem. V prostoru můžeme vnímat tvary, množství a vlastnosti objektů a pozorovaných útvarů, s nimiž přijedeme do kontaktu.

Díky výše uvedeným charakteristikám se jedinec v prostoru orientuje. Zpracováním a uspořádáním prostorových informací v mozku je možné se rozhodnout pro konkrétní činnost, která vyžaduje interakci s prostorem – ať už se jedná o jeho využití nebo o pohyb v něm.

Orientace v prostoru je spojená také s naší schopností zapamatovat si jednotlivé vlastnosti prostoru. V dobách dřívějších byla orientace v prostoru více záležitostí instinktu, přírodních ukazatelů a významných prvků, dnes se orientujeme převážně díky přístrojům a ve městech díky viditelnému označení ulic a měst samotných. Lidé ztrácí onen blízký původní kontakt s prostorem, který měli naši předkové (*SIWEK, 2011*).

1.3.2 Sociální interakce ovlivněné prostředím

Součástí prostředí jako našeho okolí je také prostorové uspořádání, které ovlivňuje mezilidské vztahy. Jedná se o vnější aspekty prostoru, jež omezují či podněcují naše postoje a jednání s dalšími členy společnosti, respektive vzdálenosti mezi nimi. Je jasné, že v metru či prostředku hromadné městské dopravy jsou u sebe lidé blíže než třeba v parku, kam si vyšli na piknik. Fyzické uspořádání prostoru tedy ovlivňuje reakce jednotlivce na sociální situace určené prostředím.

Pokud je to jen trochu možné, lidé si udržují volný osobní prostor, jakousi distanc od ostatních. Tato soukromá bublina má psychologický význam pro udržení vlastní identity. Je také důležitá, aby člověk mohl komfortně poznávat věci kolem sebe, aby jimi mohl manipulovat, orientovat se v prostoru a také proto, aby lidi ve svém okolí mohl vnímat také jako jedinečné osobnosti s vlastní identitou (*ČERNOUŠEK, 1992*).

Obecně členíme osobní prostor do kategorií, které jsou známé jako intimní, osobní, sociální a veřejná zóna podle toho, jak blízké osoby do nich necháme vejít a jakou vzdálenost (*Jak si chráníme své teritorium, 2009, [ONLINE]*).

O sociálních interakcích ovlivněných prostředím se zmiňuje také Cílek, který zdůrazňuje vliv zelených ploch či parčíků na častější kontakt mezi lidmi. Jako příklad současnosti uvádí úzké chodníky, kde není možné se zastavit a v případě zájmu si sdělovat dojmy. I kdyby člověk chtěl komunikovat v tomto prostředí, těžko by to bylo příjemné kvůli hluku a znečištění spojeného s dopravou. Každý proto spěchá spíše domů, než aby se věnoval svému okolí a interakcím s dalšími lidmi. Naopak v parku se například maminky s kočárky rády zastaví (**CÍLEK, 2007**).

Prostor nás ovlivňuje, nejvíce na nás zapůsobí to prostředí, které je nám nejbližší či to, ve kterém se nejčastěji pohybujeme.

1.3.3 Psychologické a kulturní podmíněnosti vnímání prostoru

Vnímání prostoru se u každého člověka liší. Závisí nejen na vlastnostech prostředí a jeho podnětech ale také na psychologické charakteristice daného jedince, jeho schopnostech, dovednostech a osobnosti. Výběrový přístup k percepci prostoru je založen na tzv. percepční hypotéze:

„Tato hypotéza přizpůsobuje „filtrování“ vnímaných prvků tak, aby byly v relativním souladu s dosavadními znalostmi pozorovatele. Vytváří se tak něco na způsob percepčního stereotypu. Pozitivní nebo důležité informace jsou selektovány přednostně, ty nepodstatné nebo nepříjemné jsou vytěsňovány.“ (SIWEK, 2011, str. 76)

Člověk se na jednu a tutéž krajinu může dívat deseti způsoby, které stanovil v roce 1979 Meinig, na těchto deset způsobů odkazuje také Siwek (**MEINIG In SIWEK, 2011**):

- Krajina jako přírodní výtvar
- Krajina jako prostředí
- Krajina jako výtvar člověka
- Krajina jako systém
- Krajina jako problém
- Krajina jako bohatství
- Krajina jako ideologie
- Krajina jako historie
- Krajina jako místo
- Krajina jako estetická hodnota

Toto členění je příkladem toho, že prostor není jen záležitostí jediné možnosti, ale že má více rozměrů. Člověk se na prostředí málokdy dívá, aniž by v něm něco nehledal nebo od něj něco neočekával (*SIWEK, 2011*).

Význam prostředí při vývoji osobnosti potvrzuje i Wágnerová, která tvrdí, že vývoj dítěte ovlivňuje také kvalita a množství získaných zkušeností při interakci s prostředím. Může se jednat o kontakt s lidmi, neživými objekty nebo dokonce symboly. U fyzického prostředí záleží na jeho stabilitě, strukturovanosti a předvídatelnosti, protože jedinec snáze pochopí, jaké zákonitosti zde platí (*WÁGNEROVÁ, 2008*).

Také kulturní východiska podmiňují vnímání našeho okolí a sílu působení jednotlivých impulsů na každého jednotlivce a to hlavně v jazyce. Jazyky některých etnik, které měly v minulosti intenzivní zkušenosti s cestováním, ať už při získávání potravy nebo migraci, dokážou vyjádřit prostorové aspekty lépe než dlouhodobě usedlá etnika.

Jedná se o škálu jazykových výrazů používaných k vyjádření vzdálenosti, směru, útvarů, a jiných orientačních bodů podle toho jak jsou pro konkrétní etnikum důležité či zda je vnímá jako pozitivní nebo negativní (*SIWEK, 2011*).

2 Region Černokostelecko

Mikroregion Černokostelecko se rozkládá východně od Prahy a sdružuje celkem 14 obcí: Černé Voděrady, Doubravčice, Jevany, Konojedy, Kostelec nad Černými lesy, Louňovice, Nučice, Oleška, Oplany, Prusice, Přehvozdí, Štíhllice, Vlkánčice a Výžerky (*Mikroregion Černokostelecko, rok neuvedeno, [ONLINE]*). V jeho středu najdeme právě Kostelec nad Černými lesy.

2.1 O regionu

V Kostelci nad Černými lesy a jeho okolí je k dispozici příjemné přírodní prostředí a krajina venkovského rázu vhodná k procházkám, cykloturistice a jiným volnočasovým aktivitám. Velmi oblíbené jsou například Voděradské Bučiny, které jsou atraktivní jak v létě, tak v zimě. Ten, kdo se zajímá o vývoj oblasti či blízkého okolí, zde najde také přírodní, historické a kulturní památky.

Velkou výhodou tohoto kraje je také dostupnost a relativní blízkost k Praze, Kutné Hoře, Kolínu, Kouřimi, Říčánům a Sázavě, kde je zajištěna širší nabídka služeb a možností trávení volného času. Nikdy se zde v regionu také nerozvíjel těžký průmysl, proto bývá celá oblast také nazývaná „plícemi středních Čech“.

Také díky působení MAS (místní akční skupiny) Podlipansko, MAS Říčansko a Pošembeří o.p.s. se otvírají nové možnosti pro sportovní i kulturní vyžití.

2.2 Město Kostelec nad Černými lesy

Kostelec nad Černými lesy je malé město ležící zhruba 30 km od hlavního města Prahy. Spadá tedy pod okres Praha-východ. Celková výměra pozemků je 533 416 hektarů, katastrální plocha zabírá 1770 hektarů. Skládá se ze dvou městských částí – Kostelec nad Černými lesy a Kostelec nad Černými lesy, Svatbín. Město se nachází v nadmořské výšce přibližně 400 m.n.m. a je obklopené smíšenými lesy (*ČSÚ: Vybrané statistické údaje za obec, 2011, [ONLINE]*).

Za střed města se dá považovat náměstí Smiřických, které má přibližně trojúhelníkový tvar a je situované podél jedné z hlavních ulic – ulice Pražské, která se na náměstí mění v ulici Českobrodskou. V jeho centru najdeme parčík s kostelem svatých Andělů strážných a po obvodu jsou rozmístěné další význačné budovy jako je městský úřad, zdravotní středisko, muzeum, základní škola, knihovna s infocentrem, fara, sídlo dopravní firmy Polkost, obchody a některá stravovací zařízení (*Foto náměstí viz přílohy obrázků č. 5 a č. 6*).

V blízkosti náměstí se nachází zámek Smiřických, který v současnosti není volně přístupný veřejnosti, v případě zájmu je ale možné si prohlídku domluvit. Patří České zemědělské univerzitě a v jeho prostorách sídlí ředitelství Školního lesního podniku. Původní knížecí zámek byl vystavěn v roce 1562 a jeho historie je spojována s rodem Smiřických ze Smiřic stejně jako většina historických památek v Kostelci nad Černými lesy. Zámek je z architektonického hlediska řazen na rozhraní gotického a renesančního slohu (***Kostelec nad Černými lesy: Kulturní a přírodní památky, 2006, [ONLINE]***).

Součástí zámeckého areálu je kaple svatého Vojtěcha, jejíž prostory jsou v současné době hojně využívány ke svatbám a jiným kulturním akcím. Zajímavá je také naučná stezka „v krovech“ spojující čtyři zámecké věže, ze kterých možnost vyhlídky. Celý tento areál je oblíbený obyvateli města i jeho návštěvníky také z důvodu výhledu do okolí (*Foto zámku viz přílohy obr. 10*)

Další významná památka, barokní kostel svatých Andělů strážných, se nachází přímo na náměstí Smiřických, jak je již výše uvedeno. Za autora této jednodřevé stavby je označován architekt Tomáš Vojtěch Budil. Zde stojí za zmínku hlavní oltář znázorňující Anděla strážného, který se ujímá mladého poutníka. Oltář vznikl nákladem Marie Terezie Savojské. Dnes je kostel využíván ke mším a také koncertům převážně s duchovní tematikou (***Kostel svatých Andělů strážných, 2008, [ONLINE]***).

Také druhý kostel na území města Kostelec nad Černými lesy nesmí být opomenut. Jedná se o hřbitovní kostel svatého Jana Křtitele, který prochází rekonstrukcí (*Foto kostelu sv. Andělů viz přílohy obr. 7*).

Pokud by se návštěvník vydal z náměstí směrem z města, nemine další dominantu – Černokostelecký pivovár s žentourem. Jedná se o dnes velmi oblíbený hostinec nejen díky příjemné atmosféře, dobrému jídlu a stylovým doplňkům, ale také zásluhou mnohých akcí, které jsou realizovány díky společnosti Dej Bůh Štěstí s.r.o., jež se snaží o návrat Černokosteleckého pivováru na mapu českých pivovarů. Polygonální mlat v areálu pivováru je kulturní památkou (*foto pivováru a žentouru viz přílohy, obrázek č. 8 a č. 9*) (***Černokostelecký pivovár: Historie pivováru, 2009, [ONLINE]***).

O kvalitě životního prostředí zejména dřívějších dob svědčí také kostelecké sanatorium a přilehlý lesopark doplněný o naučnou stezku (***Kostelec nad Černými lesy: Současnost, 2006, [ONLINE]***).

Jedná se o areál bývalé plicní léčebny zřízené roku 1901. Tehdy ještě klasická nemocnice fungovala nejprve jako Zemská léčebna pro počáteční TBC mužů. Léčebna a její rozvoj jsou spojovány s osobou doktora Ferdinanda Trippé, který stál v jejím čele až do roku 1957, kdy zásluhou aktivních komunistů z řad zaměstnanců léčebny opouští nejen své místo, ale také město. Během jeho působení vzniká oddělení pro ženy a dochází k nárůstu kapacity sanatoria. Tato plicní léčebna byla považována za nejúspěšnější v celé republice (***Kolínský deník: Sanatorka se ukázala veřejnosti, 2010, [ONLINE]***).

V letech 1971-1991 sloužily celé prostory léčebny včetně lesoparku potřebám sovětských vojáků. Od roku 1991 fungoval pouze dětský pavilon jako léčebna pro děti s mozkovou obrnou a po kardiologických operacích. Místo bylo spravováno Ministerstvem zdravotnictví ČSR i Středočeským krajem. Nyní je areál převážně v majetku města, které se snaží získat investora pro záchranu budov nacházejících se v dezolátním stavu (***Přišli Radiožurnál: Sověti a pro Čechy už nebylo místo, 2011, [ONLINE]***).

Dnes je pro zdravotnické účely využíván pouze provozní pavilon Rychlou záchrannou službou, zbytek budov dále chátrá, jelikož na celkovou rekonstrukci chybí prostředky (*Foto budovy nemocnice viz přílohy obr. 11*).

2.2.1 Demografický vývoj

První přesnější údaje o obyvatelích města Kostelec nad Černými lesy pochází z roku 1677, kdy zde žilo 389 starších 10ti let po prvním svatém přijímání. V následujících letech počet poddaných na území města přibýval. Vrcholu dosáhl demografický růst obyvatelstva mezi lety 1843-1869, kdy byl roční nárůst obyvatel v průměru o 19,5 osoby. Pokud by tento trend přetrval až do dnešních dnů, měl by Kostelec v roce 2011 asi 8700 obyvatel. Naopak největší úbytek obyvatel od třicetileté války zažilo město během let 1890-1921. Tehdy pokleslo obyvatelstvo v průměru o 10 osob za rok. V případě, že by tento úbytek přetrvával, měl by Kostelec n.Č.l. odhadem k roku 2011 pouhých 2040 obyvatel (***MRVÍK, 2009, 2011***).

V současné době má město Kostelec nad Černými lesy 3409 obyvatel (ke dni 31. 12. 2012). Z nichž 47,5 procent tvoří muži a 52,5 procent ženy (***Program rozvoje města, 2013-2020***). Podle posledního sčítání lidí, domů a bytů bylo v Kostelci nad Černými lesy 559 občanů do 14 let, 2495 občanů od 15 do 65 let a 550 důchodci. Ekonomicky aktivních je 1794 z nich. Trend demografického vývoje je spíše klesavý (***ČSÚ: Vybrané údaje podle obcí v okrese Praha-východ, 2011, [ONLINE]***).

2.2.2 Historie a vývoj města a jeho částí

Počátky města jsou podle pověstí spojeny se svatým Vojtěchem, který nechal údajně zbudovat kostelík (castellum) ohrazený valem, aby chránil lid v dobách nebezpečí. Z tohoto místa byla navíc dobře střežena stezka z Prahy na Kouřim. První historicky doložená zmínka o této oblasti pochází z roku 1344, kdy král Jan Lucemburský směnil kostelecký hrad a osadu k němu přilehlou s panem Ješkem z Náchoda za Náchod.

Původně slovanské sídliště bylo roku 1489 povýšeno na městečko s právem konání trhů a provozování řemesel. Městečko bylo známo jako Černý Kostelec, současný název je používán od roku 1920 (*Z historie, 2006, [ONLINE]*).

Historie města Kostelec nad Černými lesy je svázána také s českým rodem Smiřických ze Smiřic. K jedné z mnoha větví tohoto rodu patřila i vévodkyně Marie Terezie Savojská, která byla významnou mecenáškou tohoto kraje.

Marie Terezie Savojská, po otci z rodu Lichtenštejnů a po matce z rodu Ditrichštejnů, se města ujala v roce 1712 a svými schopnostmi panství Černý Kostelec rozšířila o další obce. Spolu se svým manželem Tomassem Emanuelem patřili k nejbohatším vrchnostem v Českých zemích.

Marie Terezie Savojská finančně podporovala nebo zakládala kostely na svých panstvích, v Kostelci n.Č.l. je to kostel svatých Andělů strážných, stojící dodnes. Díky vévodkyni byla dotvořena síť osad a komunikací a vydána nařízení ve prospěch jejich poddaných. Mnoho objektů vzniklých díky intervenci vévodkyně Savojské je využíváno i v současnosti. Za důležitý mezník je považován rok 1736, kdy Marie Terezie propustila Černý Kostelec z poddanství.

Dalším významným rodem působícím na Kosteleckém panství byl rod Lichtenštejnů (*Marie Terezie Savojská, 2012, [ONLINE]*).

V současné době patří mezi nejzajímavější události dějící se v Kostelci nad Černými lesy pravidelně pořádané Keramické trhy s dlouholetou tradicí, otevření kavárny a psychologického centra Modré dveře a návštěva města princem Constantinem z Lichtensteinu, ke které došlo 1. 6. 2012. O veškerých akcích informují zpravodaj a webové stránky města.

3 Praktická část

3.1 Metodologie výzkumu

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V první části rozebírám problematiku mentálních map podle Tadeusze Siwka a Kevina Lynche. Dále se v teoretické části zaměřuji na pojmy související s mentálními mapami, tedy "image" města, imageability a také na další autory zabývající se související tematikou.

Druhá část je věnována vlastnímu výzkumu. Vycházím z obou skupin mentálních map, tedy „lynchovského“ i „gouldovského“ typu, které kombinuji. Existuje více způsobů získávání mentálních map. Já si zvolila jako stěžejní dotazník, protože náčrtek mentální mapy se jeví jako problematický a nedostatečně zachycuje zvolenou problematiku. Tento způsob je kritizován za rozdílnou schopnost respondentů kreslit, nemožnost umístit všechny prvky, rozdílné měřítko, deformace map a tedy i velmi náročné porovnání jednotlivých mentálních obrazů.

Na počátku výzkumu jsem si stanovila tyto tři výzkumné otázky:

- **Jaké shody existují ve vnímání třech věkových skupin obyvatel Kostelce nad Černými lesy?**
- **Jaké rozdíly existují ve vnímání třech věkových skupin obyvatel Kostelce nad Černými lesy?**
- **Jaké orientační prvky jsou pro obyvatele města Kostelec nad Černými lesy významné?**

Celý výzkum proběhl na území města Kostelec nad Černými lesy. Dotazníkovým šetřením jsem získala informace sloužící ke komparaci mentálních map tří věkových skupin občanů tohoto města. Dotazník obsahuje celkem 16 otázek, v nichž jsem se zaměřila převážně na pozitivně a negativně vnímané oblasti Kostelce nad Černými lesy a orientační body s významnými prvky, které občané města považují za zásadní. Metodou sněhové koule zohledňující rozložení respondentů do jednotlivých věkových kategorií jsem získala údaje výzkumu.

Dotazník byl zveřejněn na internetu, dostupný byl také v tištěné formě a zmíněn byl i v místním zpravodaji.

3.2 Analýza získaných dat

3.2.1 Hodnocení výzkumu

Výzkumu se dle statistiky zobrazení dotazníku na internetu zúčastnilo celkem 369 respondentů, ale pouze část z nich byla ochotna dotazník vyplnit. Odpovědi jsem získala od celkem 55ti respondentů, čítajíc 28 žen a 27 mužů, které jsem rozdělila do tří věkových kategorií. První skupina zahrnuje občany města ve věku 14-29 let (dále už jako K1). Tedy velmi mladé lidi, kteří studují či pracují relativně krátkou dobu.

Do druhé věkové kategorie spadají lidé ve věku 30-49 let (dále jako K2), kteří mají již bohatší životní zkušenosti a jejichž mentální mapa by měla být o něco komplexnější než u předchozí skupiny. Tato skupina dotázaných byla zastoupena nejvyšším počtem respondentů.

Poslední skupinu tvoří občané starší 50ti let (dále jako K3) u nichž se dá předpokládat vyzrálost hodnotového žebříčku, a také mentálních představ o městě. Věkové rozložení a pohlaví respondentů jednotlivých skupin ukazuje tabulka číslo 1.

Tabulka 1 - Věk a pohlaví respondentů

věková kategorie	počet respondentů	žena	muž
14 - 29 let (K1)	17	5	12
30 - 49 let (K2)	24	15	9
50 a více let (K3)	14	8	6

Zdroj: Vlastní výzkum

3.2.2 Interpretace dat výzkumu

Otázka číslo 1 (Počet obyvatel města Kostelec n. Č. l.)

Tabulka číslo 2 zobrazuje představy respondentů o počtu obyvatel v jejich městě a tedy i jeho velikosti. Reálný počet obyvatel Kostelce nad Černými lesy je 3409. Podle mého rozložení patří mezi odpovědi blízkí se reálnému údaji ty, které se pohybují v rozmezí čísel 3200 - 3600.

Dle tohoto kritéria se do správného počtu obyvatel trefovali nejvíce zástupci skupiny K1 s 15 odpověďmi ze 17 možných a skupiny K3 s 9 odpověďmi ze 14 možných. Respondenti skupiny K2 30-49 let se na škále odpovědí pohybovali od počtu obyvatel

732 až do 5 000. Do rozmezí stanoveného na 3 200 – 3 600 spadalo 14 odpovědi z 24 možných.

Nejblíže reálnému počtu obyvatel 3 409 byla odpověď 3 400 (2 respondenti K3 a 1 dotázaný K2). Nejčastější odpovědi respondentů celkově bylo číslo 3 500, které se také blíží reálnému počtu obyvatel.

Odpovědi jednotlivých věkových skupin viz tabulka č 2.

Tabulka 2 - Jaký je podle Vás počet obyvatel v Kostelci nad Černými lesy

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
3 200 – 3 699	38	15	14	9
3 700 – 5 000	9	1	5	3
2 500 – 3 199	5	0	3	2
732 – 2 499	2	0	2	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 2 (Co je na Vašem městě reprezentativní – co byste Vy doporučili návštěvníkovi města k vidění)

Významným prvkem pro vnímání prostoru je také atraktivita zkoumaného místa, v tomto případě Kostelce nad Černými lesy. Proto se otázkou číslo 2 zaměřuji na to, co by obyvatelé doporučili návštěvníkovi města ke zhlédnutí. Tímto jsem získala zpětnou vazbu od respondentů ohledně míst, která nejen považují za atraktivní, ale jsou na ně dostatečně hrdí natolik, aby je doporučili případným zájemcům k prohlídce. Na základě doporučených míst by si měl návštěvník města také utvořit obrázek o městě jako celku.

Nejvíce reprezentativní místo v Kostelci nad Černými lesy vidí respondenti v zámeckém areálu. Na atraktivitě tohoto místa se shodlo 43 respondentů z 55. Těsně za ním by návštěvníkovi města byl 36 respondenty doporučen Černokostelecký pivovár a 31 respondenty procházka okolní krajinou.

Dotázaní v rámci jednotlivých skupin odpovídali podobně. Zámek Smiřických byl nejlépe hodnocen zástupci skupiny K1 a to 94,1 % a také respondenty skupiny K3 s výsledkem 85,7 %. Skupina K2 dosáhla největší shody, 70,8 %, při doporučení pivováru a okolní krajiny. Ale například zástupci skupiny K1 vůbec nevzpomněli nevyužívaný kostel sv. Jana Křtitele či zaniklé vesničky a historické stavby v okolí, což naopak

neopomněli vyzdvihnout respondenti skupiny K2, a zejména skupiny K3. Dalším takovýmto prvkem je také tradiční Keramický trh, pořádaný v Kostelci každý rok. Tuto kulturní akci dotázaní skupiny K1 vůbec nezmiňují, stejně jako chudobinec Marie Terezie Savojské nebo arboretum. Zástupci této skupiny ale nezapomněli zmínit místní svérázný klub Barák s osobitou atmosférou. Tento klub byl zmíněn také ve skupině K2, ale pro K3 zřejmě není synonymem reprezentativního místa, které by doporučili návštěvníkovi města.

Respondenti konkrétních věkových skupiny se rozcházelí a shodovali v názorech i na další místa, objekty a aktivity v Kostelci nad Černými lesy – viz tabulka č.3.

Tabulka 3 – Odpovědi respondentů

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 a více
Zámecký areál	43 (78,2%)	16 (94,1%)	15 (62,5%)	12 (85,7%)
Pivovár	36 (65,5%)	11 (64,7%)	17 (70,8%)	8 (57,1%)
Okolní krajina	31 (56,4%)	6 (35,3%)	17 (70,8%)	8 (57,1%)
Kostel sv. Andělů	14 (25,5%)	3 (17,6%)	5 (20,8%)	6 (42,9%)
Areál býv. Sanatoria	11 (20,0%)	3 (17,6%)	4 (16,7%)	4 (28,6%)
Kavárna Modré dveře	10 (18,2%)	4 (23,5%)	4 (16,7%)	2 (14,3%)
Voděradské bučiny	9 (16,4%)	2 (11,7%)	3 (12,5%)	4 (28,6%)
Kaple sv. Vojtěcha	8 (14,5%)	1 (5,8%)	3 (12,5%)	4 (28,6%)
Muzeum	7 (12,7%)	1 (5,8%)	2 (8,4%)	4 (28,6%)
Keramický den	7 (12,7%)	0	4 (16,7%)	3 (21,4%)
Galerie Jana Svatoše	5 (9,1%)	1 (5,8%)	2 (8,4%)	2 (14,3%)
Chudobinec budova	5 (9,1%)	0	2 (8,4%)	3 (21,4%)
Náměstí Smiřických	5 (9,1%)	2 (11,7%)	2 (8,4%)	1 (7,1%)
Kostel sv. Jana Křitele	4 (7,3%)	0	2 (8,4%)	2 (14,3%)
Zaniklé vesnice v okolí	4 (7,3%)	0	1 (4,2%)	3 (21,4%)
Arboretum	3 (5,5%)	0	2 (8,4%)	1 (7,1%)
Klub Barák	3 (5,5%)	2 (11,7%)	1 (4,2%)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 3 (Nejatraktivnější místo v Kostelci n.Č.l.)

Pro mentální mapování je důležité nejen to, jak vnímají obyvatelé své město jako celek, ale také způsob jakým pohlíží na jeho konkrétní části. Tento aspekt zkoumaly otázky č. 3, č. 4, č. 5, č. 6, č. 7 a č. 10.

Nejfrekventovanější odpovědí na otázku číslo 3 (Jaké místo v Kostelci nad Černými lesy považují občané města za nejvíce atraktivní) byl areál zámku Smiřických (zámecký park, zámecká vala, kaple svatého Vojtěcha). Tady bylo docíleno shody 40,0 % všech respondentů. Dále se respondentům líbí Černokostelecký pivovár a okolní krajina, pod kterou budu při interpretaci výzkumu započítávat také lesy a arboretum lokalizované na okraji města.

V rámci každé skupiny byl na první místo vyzdvižen právě areál zámku Smiřických, poté se již odpovědi lišily. Skupina K1 se 23,3 % shodla na okolní krajině a 41,6 % na atraktivitě zámeckého areálu, u něhož (na rozdíl od K2 a K3) nezohlednila výhled do kraje. Skupina K2 se pro změnu zaměřila spíše na restaurace – Pivovár a kavárnu Modré dveře, jejichž půvab vidí celkem 37,5 % dotázaných dané skupiny. Respondenti skupiny K3 vyzdvihli s výsledkem 50 % zámecký areál a s 28,7 % atraktivitu okolní krajiny.

Přehled odpovědí je k dispozici v tabulce č. 4.

Tabulka 4 - Jaké místo považujete v Kostelci n.Č.l. za nejvíce atraktivní?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Zámek Smiřických	22 (40,0 %)	7 (41,6 %)	8 (33,3 %)	7 (50,0 %)
Pivovár	9 (16,4 %)	2 (11,7 %)	6 (25,0 %)	1 (7,1 %)
Okolní příroda	6 (10,8 %)	1 (5,8 %)	2 (8,3 %)	3 (21,6 %)
Lesy	4 (7,3 %)	3 (17,5 %)	1 (4,2 %)	0
Náměstí	4 (7,3 %)	2 (11,7 %)	1 (4,2 %)	1 (7,1 %)
Sanatorium+lesopark	4 (7,3 %)	2 (11,7 %)	2 (8,3 %)	0
Modré dveře	3 (5,5 %)	0	3 (12,5 %)	0
Zámecký areál+výhled	2 (3,6 %)	0	1 (4,2 %)	1 (7,1 %)
Arboretum	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,1 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 4 (Nejatraktivnější objekt v Kostelci n.Č.l.)

Otázka číslo 4 navazuje na otázku předchozí, ale mapuje objekty, které občané města považují za nejvíce atraktivní. Některé odpovědi jsou shodné či velmi podobné s odpověďmi předchozími. Toto vypovídá o tom, že některá místa jsou občany vnímána jako objekty a naopak, nebo že obyvatelé Kostelce nad Černými lesy nemají jasno v tom, co kam zařadit.

Nejčastější odpověď na tuto otázku se doplňuje s předchozí otázkou. Jedná se o zámek v rámci zámeckého areálu. Zámek za nejvíce atraktivní objekt v Kostelci nad Černými lesy považuje 26 respondentů z 55. Jako druhý nejvíce atraktivní objekt hodnotili respondenti pivovár a to s celkovou shodou 10 respondentů z 55.

Zástupci v rámci každé věkové kategorie si nejvíce cenili právě zámku Smiřických. Na tomto tvrzení se u K1 shodlo 52,9 % respondentů ze 17, ve skupině K2 to bylo 37,5 % z 24 dotázaných a za K3 takto odpovědělo celkem 57,1 % ze 14 respondentů. Pivovár byl jako atraktivní objekt nejvíce ceněn skupinou K2 s výsledkem 29,2 % a poté už jen K1 17,6 % dotázaných. Zástupci z řad K3 nebyli ve shodě s tímto tvrzením žádní. Při hodnocení dalších objektů se na atraktivitě Kostela sv. Andělů strážných shodly všechny tři skupiny, ale u zbytku zmíněných staveb již k takovému souladu nedošlo.

Shody a rozdíly při hodnocení jednotlivých objektů viz tabulka č. 5.

Tabulka 5 - Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. za nejvíce atraktivní?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
zámek	26 (47,3 %)	9 (52,9 %)	9 (37,5 %)	8 (57,1 %)
pivovár	10 (18,2 %)	3 (17,6 %)	7 (29,2 %)	0
Kostel sv.Andělů strážných	5 (9,1 %)	1 (5,9 %)	3 (12,5 %)	1 (7,4 %)
kaple sv. Vojtěcha	5 (9,1 %)	0	4 (16,7 %)	1 (7,4 %)
kavárna Modré dveře	4 (7,4 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	2 (14,3 %)
Sanatorium,	2 (3,6 %)	2 (11,8 %)	0	0
Kostel sv.Jana Křtitele	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Chudobinec	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,4 %)
Galerie Jana Svatoše	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,4 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 5 (Nejméně atraktivní místo v Kostelci n.Č.l.)

Tato otázka doplňuje otázku číslo 3. Po respondentech jsem chtěla, aby popřemýšleli nad tím jaké místo ve městě nepovažují za atraktivní.

Nejhůře hodnotili respondenti městskou část Poustka, kterou považují za nevhlednou. Odpovědělo tak 7 respondentů z 55. Stejně hodnocené byly také rozbité silnice a chodníky, náměstí Smiřických a areál sanatoria. U těchto míst byla dosažena nejvyšší shoda v rámci dané skupiny respondentů. Poté se již odpovědi převážně lišily.

Pro skupinu K1 jsou nejméně atraktivním místem ve městě výše zmíněná Poustka (17,6 % dotázaných), dále také náměstí (17,6 % respondentů), u dalších míst nebyla dosažena shoda v názorech. Skupina K2 nejméně pozitivně vnímá areál sanatoria (25,0 %), dále jí vadí zanedbané komunikace a rozbité chodníky (20,8 %). Dotázaných této skupiny se také nelíbí stav náměstí a nedostatek parkovacích míst. Poslední skupina, K3, se shodla na neatraktivitě areálu Polkost a jeho okolí (28,6 %), Poustek (21,4 %) a stavu náměstí.

Získala jsem širokou škálu odpovědí, ve kterých se respondenti spíše rozcházejí, než shodují. Četnost odpovědí pro jednotlivé skupiny – viz tabulka číslo 6.

Tabulka 6 - Jaké místo považuje v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Poustka	7 (12,3 %)	3 (17,6 %)	1 (4,2 %)	3 (21,4 %)
Rozbité silnice a chodníky	7 (12,3 %)	1 (5,9 %)	5 (20,8 %)	1 (7,4 %)
Náměstí	7 (12,3 %)	3 (17,6 %)	2 (8,3 %)	2 (14,3 %)
Sanatorium	7 (12,3 %)	0	6 (25,0 %)	1 (7,4 %)
Boneco	4 (7,3 %)	1 (5,9 %)	2 (8,3 %)	1 (7,4 %)
Nevím	4 (7,3 %)	1 (5,9 %)	3 (12,5 %)	0
Polkost	4 (7,3 %)	0	0	4 (28,6 %)
Savojská ulice	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Sanatorium – obytná část	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Parkovací místa	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0
TJ Tatran	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Čistička odpadní vod	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,4 %)
Ul. Generála V. Sázavského	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Trativody	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Bazar aut v ul.Kutnohorská	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Discotéka	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Okolí Hasičská zbrojnice	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Penny market	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Park na náměstí	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,4 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 6 (Nejméně atraktivní objekt v Kostelci n.Č.l.)

Otázka číslo 6 navazuje na otázku číslo 5. Mezi těmito otázkami existuje souvislost, jak napovídají některé odpovědi. Touto otázkou jsem zkoumala, jaký objekt je pro respondenty nejméně atraktivní.

Nejvyšší četnosti odpovědí bylo docíleno, stejně jako v předchozí otázce, v areálu bývalého plicního sanatoria. Tentokrát se ale jednalo o zdevastované a chátrající budovy – budova nemocnice, infekční pavilon, kasárna apod. Na jejich neupravenosti a špatném stavu se shodlo 18 respondentů z celkového počtu. Také další budovy podobného stavu i mimo sanatorium byly hodnoceny negativně. V rámci této otázky jsem vyřadila 2 odpovědi – jednalo se o odpověď Trativody, městskou část, která by spadala spíše do předchozí otázky a také odpověď Santa Klaus u Pumpiček. Jedná se o každoroční výzdobu na budově restaurace U Pumpiček a tato otázka nedostatečně reflektuje položenou otázku.

Věková kategorie K1 jako nejméně atraktivní objekt vnímá budovy v Sanatoriu (17,6 %), část respondentů si s otázkou nevěděla rady (11,8 %) a ve zbytku odpovědí již směřuje každá k jinému objektu. Pro skupinu K2 platí již vyšší shoda. Za nejméně atraktivní objekty označilo budovy v Sanatoriu 45,8 % dotázaných a dalších 16,7 % se na špatném stavu chátrající budovy č. p. 15, která je umístěná na Pražské ulici ve spodní části náměstí Smiřických. Tyto odpovědi doplňuje další odpověď 12,5 % dotázaných K2: Vše co potřebuje demolici. Při hodnocení dalších objektů se již respondenti K2 neshodli. Budovy v Sanatoriu se nelíbí ani 28,6 % dotázaných K3, stejné množství respondentů této skupiny vidí jako nejméně atraktivní objekt také č. p. 15, dalších 14,3 % shledává neatraktivní také budovu pošty. Zbytek odpovědí se v rámci této skupiny liší, 2 respondenti nedokázali odpovědět.

Jednotlivé odpovědi a jejich četnost – viz tabulka č. 7.

Tabulka 7 - Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Zdevastované budovy v sanatoriu	18 (32,7 %)	3 (17,6 %)	11 (45,8 %)	4 (28,6 %)
Č.p.15	9 (16,4 %)	1 (5,9 %)	4 (16,7 %)	4 (28,6 %)
Nevím	5 (9,1 %)	2 (11,8 %)	1 (4,2 %)	2 (14,3 %)
Vše, co potřebuje demolici	3 (5,5 %)	0	3 (12,5 %)	0
Kostel sv. Andělů	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Penny market	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	0	1 (7,1 %)
Pošta	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)
Bytové domy v sanatoriu	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Polar	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Benzinová pumpa	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Trativody	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Boneco	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Výrobná uzenin vláček	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Škola	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,1 %)
Santa Klaus výzdoba Pumpiček	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Zdevastované budovy	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Muzeum	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Kostel sv. Jana Křtitele	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
TJ Tatran	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Městský úřad	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Dům naproti pivováru	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 7 (Do jakých objektů by mělo město investovat)

Pomocí této otázky, korespondující s předchozími, zkoumám dílčí části města. Některá místa mohou občané považovat za atraktivní a jiná za nevzhledná až ostudná, přesto je však mohou vnímat jako místa, objekty a památky místního významu a přisuzovat jim důležitost. Tyto části mohou v očích občanů dělat město tím, čím pro ně je a proto jsem chtěla, aby se respondenti v rámci otázky č. 7 zamysleli nad tím, co by rádi viděli zachované či vylepšené pro budoucí generace. Jedná se o oblasti, do kterých by podle občanů mělo vedení města investovat, pokud to bude v jeho silách a možnostech.

Nejvíce respondentů se shodlo, že by rádo vidělo zlepšení poměrů v areálu bývalého plicního sanatoria, kde je množství zdevastovaných a polorozpadlých budov. Celkem se jednalo se o 19 dotázaných z 55. Další nejčastější odpovědi tvoří Kostel sv. Andělů strážných, náměstí Smiřických, zámek Smiřických a muzeum. V areálu sanatoria najdeme také lesopark, který má pro 9 dotázaných občanů z celkového počtu také význam.

Zachované sanatorium by rádo předalo budoucím generacím 52,9 % respondentů skupiny K1 a 37,5 % dotázaných skupiny K2. Poslední skupina, K3, by ale raději viděla peníze a energii investované zejména do náměstí (50,0 % zástupců K3). Tato skupina dále preferuje údržbu historických a kulturních památek jako je kostel svatých Andělů strážných, zámek, kostel svatého Jana Křtitele, muzeum či třeba parkoviště nebo veřejných záchodů.

Na některých výše zmíněných možnostech pro investici se shodly ve větší či menší míře všechny tři skupiny, přesto se ale najdou místa, objekty a aktivity, ve kterých vidí budoucnost jen někteří respondenti.

Všechny potenciální možnosti zobrazuje tabulka č. 8.

Tabulka 8 - Do jakých objektů by podle Vás mělo vedení města investovat, aby zůstaly zachovány pro další generace?

odpovědi	celkem	14-29 let	30-49 let	50 let a více
Sanatorium	19 (34,5 %)	9 (52,9 %)	9 (37,5 %)	1 (7,4 %)
Kostel sv. Andělů	18 (32,7 %)	5 (29,4 %)	9 (37,5 %)	4 (28,6 %)
Náměstí	16 (29,1 %)	5 (29,4 %)	4 (16,7 %)	7 (50,0 %)
Zámek	12 (21,8 %)	5 (29,4 %)	3 (12,5 %)	4 (28,6 %)
Muzeum	11 (20,0 %)	2 (11,2 %)	6 (25,0 %)	3 (21,4 %)
Lesopak	6 (10,9 %)	2 (11,2 %)	1 (4,2 %)	3 (21,4 %)
Kostel sv. Jana Křtitele	6 (10,9 %)	1 (5,9 %)	2 (8,3 %)	3 (21,4 %)
Pivovár	5 (9,1 %)	2 (11,2 %)	3 (12,5 %)	0
Školy	5 (9,1 %)	3 (17,6 %)	2 (8,3 %)	0
Vše v majetku města	5 (9,1 %)	1 (5,9 %)	2 (8,3 %)	2 (14,3 %)
Úřad	4 (7,3 %)	2 (11,2 %)	1 (4,2 %)	1 (7,4 %)
Hřiště	4 (7,3 %)	2 (11,2 %)	1 (4,2 %)	1 (7,4 %)
Kaple sv.Gotharda	4 (7,3 %)	0	2 (8,3 %)	2 (14,3 %)
Parky	4 (7,3 %)	0	1 (4,2 %)	3 (21,4 %)
Chudobinec	4 (7,3 %)	0	1 (4,2 %)	3 (21,4 %)
Parkoviště	3 (5,5 %)	0	0	3 (21,4 %)
Vodojem v sanatorce	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)
Veřejné wc	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)
Sochy sv. Jana Nepomuckého	1 (1,8 %)	0	0	1 (7,4 %)
Č.p.15	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Studánky, toky, lesy	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Data získaná díky otázce č. 7 ukazují zájem občanů o prostředí, ve kterém žijí a ve kterém se pohybují. Reflektují také, že by rádi měli své město udržované a že každý si našel konkrétní dílčí část, jež má pro něj význam. Získala jsem velké množství odpovědí, které se lišily, ale také takové, v nichž byl nalezen soulad názorů více dotázaných.

Otázka číslo 8 (Část města, kde chcete bydlet)

Otázky číslo 8 a číslo 9 monitorují preference občanů města zaměřené na to kde (v jaké části, v jaké ulici) v Kostelci nad Černými lesy by bydlet chtěli a proč, dále na to, kde by bydlet nechtěli a z jakého důvodu.

Údaje rozdělují dle jednotlivých odpovědí a také zobecňují na centrum města či jeho okraj podle lokace preferovaných míst – viz tabulka č. 9, kde jsou ulice a části města blízké centru vyznačeny červeně a tabulka č. 10, která reflektuje rozdělení odpovědí občanů jednotlivých skupin na centrum a okraj města.

Nadpoloviční většina všech respondentů by ráda bydlela v centru či jeho blízkosti a to převážně z důvodů dostupnosti služeb, autobusové zastávky a také udržovanosti prostoru. Takto odpovědělo 28 respondentů z 55. Okraj města preferuje 20 respondentů z 55 a to díky blízkosti přírody, rybníků a klidného prostředí. Celkem 2 respondenti skupiny K2 odpověděli, že chtějí bydlet, kde momentálně bydlí. Tato odpověď nedostatečně pokrývá položenou otázku, proto ji při další interpretaci již nebudu zmiňovat. Ze stejné skupiny jsem získala také odpověď nevím, opět 2x, postup bude tedy stejný jako v předchozím případě.

Centrum města (tedy Jánské náměstí, hlavní dopravní tahy, Savojská ulice a ulice Lázeňská) získalo největší ohlas ve skupině K1, dále skupině K3. Pro obě tyto skupiny je důležitým kritériem dostupnost služeb a pro některé dotázané skupiny K3 je to navíc udržovanost prostoru. Pro zástupce K1 představuje dostupné místo také okraj města, kde je pro ně plusovým bodem klid a krajina. Respondenti K3 považují výhodu okrajových částí jen a pouze krajinu a klidné prostředí. Zástupci skupiny K2 se v názoru přiklání spíše ke skupině K1, kdy pro ně okraj města také představuje dostupné prostředí, většinou navíc bez rušivých prvků dopravní obslužnosti.

Přehled četnosti odpovědí viz tabulky č. 9 a č. 10.

Tabulka 9 - V jaké části města byste chtěli bydlet?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Poblíž centra	12 (21,8 %)	3 (17,6 %)	4 (16,7 %)	5 (35,7 %)
Okraj města klid, příroda	8 (14,5 %)	1 (5,9 %)	4 (16,7 %)	3 (21,4 %)
Centrum dostupnost	7 (12,4 %)	3 (17,6 %)	4 (16,7 %)	0
Ruská ulice – klid	5 (9,1 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	3 (21,4 %)
Trativody	4 (7,4 %)	0	3 (12,5 %)	1 (7,1 %)
Chci se odstěhovat	3 (5,5 %)	2 (11,8 %)	1 (4,2 %)	0
Jánské náměstí klid i dostupnost	3 (5,5 %)	2 (11,8 %)	0	1 (7,1 %)
Kutnohorská dostupnost	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	0	1 (7,1 %)
Komenského klid a dostupnost	2 (3,6 %)	2 (11,8 %)	0	0
Palackého – klid, výhled, krajina	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Tam, co bydlím	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0
Nevím	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0
Savojská klid, dostupnost	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Lázeňská – hezká část	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Na Skalce	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 10 - V jaké části města byste chtěli bydlet?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Centrum města	28 (50,1 %)	12 (70,6 %)	9 (37,5 %)	7 (50,0 %)
Okraj města klid, příroda	20 (36,4 %)	3 (17,6 %)	10 (41,7 %)	7 (50,0 %)
Nevím	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0
Chci se odstěhovat	3 (5,5 %)	2 (11,8 %)	1 (4,2 %)	0
Tam, co bydlím	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 9 (Část města, kde bydlet nechcete)

Tato otázka mi pomohla zjistit, jaké městské části nepovažují občané města za příliš atraktivní jako místo pro život. Respondenti zohledňovali různá kritéria. Největším problémem pro ně byl dopravní ruch hlavních komunikací, neatraktivita a dostupnost zmíněných lokalit a samozřejmě vzdálenost k centru. Také v rámci této otázky jsem rozdělila dané lokality na ty vztahující se spíše k centru města a lokality situované na jeho okrajích – viz červeně zvýrazněná data tabulky č. 11. Hlavní dopravní tahy (ulice Kutnohorská, Českobrodská a Pražská) jsem zařadila k centru kvůli uváděným důvodům, proč by na nich respondenti nechtěli bydlet.

Nejhůře hodnotili respondenti část Kostelce nad Černými lesy známé jako Na Poustkách. Na této lokalitě jim vadily špatné komunikace, které omezují dostupnost lokality a také její celkově nepříliš atraktivní a ošuntělý vzhled. Poustka zahrlo 14 respondentů z celkových 55. Jako další nepříliš žádaná místa je hodnoceno centrum a hlavní komunikace kvůli hluku. Dále by respondenti nechtěli bydlet na okraji města. Zejména v lokalitě Skalka, u které uváděli jako hlavní důvod vzdálenost od centra

Četnost jednotlivých odpovědí viz tabulka č. 11.

Tabulka 11 - V jaké části města byste nechtěli bydlet?

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Poustka – špatné komunikace, neatraktivní	14 (25,5 %)	4 (23,5 %)	7 (29,2 %)	3 (21,4 %)
Okraj města vzdálenost do centra	10 (18,2 %)	4 (23,5 %)	5 (20,8 %)	1 (7,1 %)
Centrum hluk, rušné	7 (12,4 %)	0	4 (16,7 %)	3 (21,4 %)
Kutnohorská - provoz	6 (10,9 %)	2 (11,8 %)	2 (8,3 %)	2 (14,3 %)
Pražská, Českobrodská, Kutnohorská	6 (10,9 %)	0	2 (8,3 %)	4 (28,6 %)
Na Skalce – vzdálenost	3 (5,5 %)	2 (11,8 %)	0	1 (7,1 %)
Za benzinkou	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Okolí Smíchovského rybníka	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Svatbín	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0
Chci se odstěhovat	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Díky odpovědím na tyto dvě otázky je možné si udělat představu, proč bydlet v centru Kostelce nad Černými lesy či proč zvolit raději okrajové části tohoto města. V rámci věkových skupin neexistovaly výrazné rozdíly v argumentech, proč preferovat nebo naopak nezvolit nějakou konkrétní městskou část. Jen mezi skupinami K1 a K3 byly patrné rozdíly argumentů v rámci dostupnosti daných lokalit. Zástupci skupiny K1 považují za dostupné i okraje města, respondenti z řad K3 již ne. Přesto je zajímavé, že ani jedna skupina neprojevila jasné zaměření k centru či okraji, lišily se jen argumenty proč danou lokalitu ano a proč ne.

Jednotlivé lokality viz obrázek č. 4.

Otázka číslo 10 (Líbí se Vám Kostelec n.Č.l. jako místo pro život)

Otázka číslo 10 se zabývá pohledem občanů na město jakožto místo pro život. Respondenti měli na výběr z předem připravené škály, kdy hodnotili své město čísly od 1 do 5 (1 = nejlepší, 5 = nejhorší).

Nejčastějším bylo město hodnoceno za 2. Tuto odpověď zvolilo 28 respondentů z 55.

Nejlépe město hodnotila skupina K1, kdy hodnoty 1 a 2 zvolilo 76,5 % respondentů. Velmi podobně na tom byla i skupina K3, kdy tyto hodnoty vybralo 71,4 % respondentů. Nejhorše ale město vidí skupina K2, v níž hodnoty 1 a 2 jako známku pro Kostelec nad Černými lesy zvolilo 45,8 % respondentů, tedy méně než polovina. Hodnotu 5 nezvolil ani jeden respondent z dotázaných obyvatel. Četnost konkrétních odpovědí zobrazuje tabulka č. 12.

Tabulka 12 - Kostelec n.Č.l.jako místo pro život? (hodnoceno 1-5, 1 = nejlepší)

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
1	6 (10,9 %)	2 (11,8 %)	3 (12,5 %)	1 (7,1 %)
2	28 (50,9 %)	11 (64,6 %)	8 (33,3 %)	9 (64,3 %)
3	15 (27,3 %)	2 (11,8 %)	9 (37,5 %)	4 (28,6 %)
4	6 (10,9 %)	2 (11,8 %)	4 (16,7 %)	0
5	0		0	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze získaných odpovědí vyplývá, že nadpoloviční většina shledává Kostelec nad Černými lesy jako místo atraktivní pro život.

Otázka číslo 11 (Napište 3 centra města)

Cílem otázky číslo 11 bylo zjistit, kde občané Kostelce nad Černými lesy vidí centrum města. Otázka byla záměrně položena tak, aby respondenti zkusili uvést tři centra pro ně nejvýznamnější a zamysleli se tímto způsobem nad zkoumaným prostorem. Na tuto otázku dále navazuje otázka číslo 12, která se zaměřuje na představy dotázaných o náměstí Smiřických jakožto centru města. Díky otázce č.11 by měli mít respondenti snazší rozhodování ohledně otázky č.12.

Centrem města bylo pro nadpoloviční většinu respondentů jasně náměstí Smiřických. Dotázaní byli požádáni, aby uvedli tři centra města pro ně významná. Část respondentů skupin K2 a K3 psala náměstí 3x či zdůraznili odpověď náměstí Smiřických slovy: jen a pouze, jedinečně, bezpochyby a podobnými výrazy. Dle výzkumu se na významu náměstí jako městského centra shodlo 81,8 % respondentů. Dále vnímají respondenti jako centra města také zámek Smiřických, postavený v těsné blízkosti náměstí a kostel svatých Andělů strážných, situovaný přímo na náměstí. Také hlavní komunikace byly zmíněny v souvislosti s touto orázkou, konkrétně ulice Pražská a ulice Kutnohorská.

Jednotlivé věkové skupiny se shodují v centrech obecně nejvíce hodnocených – náměstí Smiřických, zámku a kostelu sv. Andělů strážných a poté také na významu základní školy. Náměstí Smiřických bylo vyzdvíženo a zdůrazněno jako centrum města zejména v představách skupiny K2, pro jejíž respondenty byly nejběžnější právě výše zmíněné výrazy podtrhující nezpochybnitelnou úlohu náměstí.

Rozdíly přesto existují. Dobrým příkladem je Černokostelecký pivovár, který byl centrem města označen 23,5 % dotázaných K1 a dokonce 25,0 % respondentů K2, ale nebyl zmíněn žádným ze zástupců skupiny K3. Podobně hodnocena byla také pošta, kterou najdeme v ulici Pražská. Poštu označilo jako centrum města 29,4 % dotázaných skupiny K1, 1 respondent K2 a žádný obyvatel města spadající pod K3.

Orientačním prvkem, u kterého najdeme rozpor mezi skupinami, je také kostel sv. Andělů strážných. Jeho význam vyzdvihují skupiny K2 (20,8 %) a K3 (35,7 %), zatímco K1 (11,8 %) projevuje jiné preference.

Další místa, jež představují pro respondenty centra města, jsou k dispozici v tabulce č. 13.

Tabulka 13 - Napište 3 centra města

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Náměstí	45 (81,8 %)	15 (88,2 %)	22 (91,7 %)	10 (71,4 %)
Zámek	18 (32,7 %)	5 (29,4 %)	9 (37,5 %)	4 (28,6 %)
Kostel sv. Andělů	12 (21,8 %)	2 (11,8 %)	5 (20,8 %)	5 (35,7 %)
Pražská	11 (20,0 %)	3 (17,6 %)	6 (25,0 %)	2 (14,3 %)
Pivovár	10 (18,2 %)	4 (23,5 %)	6 (25,0 %)	0
Škola	8 (14,5 %)	3 (17,6 %)	2 (8,3 %)	3 (21,4 %)
Penny market	6 (10,9 %)	2 (11,8 %)	3 (12,5 %)	1 (7,1 %)
Pošta	6 (10,9 %)	5 (29,4 %)	1 (4,2 %)	0
Sanatorium	5 (9,0 %)	2 (11,8 %)	1 (4,2 %)	2 (14,3 %)
Jánské nám	3 (5,5 %)	0	1 (4,2 %)	2 (14,3 %)
Amerika	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Úřad	2 (3,6 %)	2 (11,8 %)	0	0
Kutnohorská ulice	2 (3,6 %)	2 (11,8 %)	0	0
Muzeum	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)
Zdravotnické středisko	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)
Poustka	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Barák	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 12 (Náměstí Smiřických jako centrum města)

Touto otázkou jsem zkoumala, jak dotázaní občané vnímají náměstí Smiřických, které by logicky mělo být centrem města. Právě zde jsou totiž nejvíce koncentrované služby. Najdeme zde nejen obchody, restaurace, muzeum s infocentrem, ale také zdravotnické středisko, městský úřad či kostel svatých Andělů strážných. Tato otázka byla uzavřená, respondenti měli na výběr ze čtyř možností – ano, spíše ano, ne, spíše ne.

Nejčastěji občasné náměstí Smiřických **spíše** považují za kulturní i společenské centrum města. Odpovědělo tak 28 respondentů z 55.

Pro jednotlivé věkové skupiny platí drobné odchylky. Skupina K1 odpovídala nejčastěji ano – tedy, že náměstí Smiřických za centrum města jasně považují (64,72 % respondentů dané skupiny) a pouze 11,76 % z nich odpovědělo, že **spíše** ne. Zbylé dvě skupiny v náměstí Smiřických skutečné centrum města **spíše** vidí. Ve skupině K2 takto odpovědělo 70,8 % dotázaných a ve skupině K3 rovná polovina, tedy 50 % dotázaných zástupců dané kategorie. Pro 20,8 % respondentů skupiny K2 však toto náměstí centrem města **spíše** není. Možnost ne, nezvolil žádný respondent. Přesto je tento výsledek poněkud zajímavým v kontrastu s předchozí otázkou, kde zejména někteří zástupci K2 zdůrazňovali význam náměstí Smiřických jakožto centra města.

Četnost odpovědí konkrétních skupin viz tabulka č. 14.

Tabulka 14 – je nám. Smiřických podle Vás skutečným centrem města

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Spíše ano	28 (50,9 %)	4 (23,5 %)	17 (70,8 %)	7 (50,0 %)
Ano	18 (32,7 %)	11 (64,7 %)	2 (8,4 %)	5 (35,7 %)
Spíše ne	9 (16,4 %)	2 (11,8 %)	5 (20,8 %)	2 (14,3 %)
Ne	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 13 (Je Kostelec n.Č.l. přehledný pro návštěvníky?)

Odpovědi na otázku číslo 13 mají deklarovat představy obyvatel města o jeho přehlednosti. Respondenti se měli vcítit do kůže návštěvníků města a zkusit zodpovědět otázku, zda je Kostelec nad Černými lesy čitelný také pro ně.

Dotázaní nejčastěji odpovídali, že město pro návštěvníky přehledné je (18 respondentů z 55) či je **spíše** přehledné (24 respondentů z 55). Město za nepřehledné považují z celkového počtu pouze 2 dotázaní.

Město jako nejvíce přehledné vidí zástupci kategorie K1. Pro tuto skupinu je nejběžnější odpovědí spíše ano (52,9 % dotázaných) a odpověď ano (35,3 % dotázaných). Také skupina K3 předpokládá přehlednost městského prostoru. Ze 14 dotázaných považuje město za přehledné 42,9 % a za spíše přehledné 35,7 % respondentů. Nesmíme opomenout také 2 respondenty této skupiny, kteří město za přehledné nepovažují vůbec. Zástupci skupiny K2 vnímají město jako spíše nepřehledné pro návštěvníky ze 33,3 %. V této skupině 41,7 % respondentů odpovědělo spíše ano a 25,0 % respondentů odpovědělo ano.

Celkově však respondenti problémy s přehledností městského prostoru u návštěvníků spíše nepředpokládají.

Tabulka č. 15 ukazuje rozložení odpovědí konkrétních věkových skupin.

Tabulka 15 - přehlednost Kostelce n.Č.l. Pro návštěvníky podle jeho občanů

Odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Spíše ano	24 (43,7 %)	9 (52,9 %)	10 (41,7 %)	5 (35,7 %)
Ano	18 (32,7%)	6 (35,3 %)	6 (25,0 %)	6 (42,9 %)
Spíše ne	11 (20,0 %)	2 (11,8 %)	8 (33,3 %)	1 (7,1 %)
Ne	2 (3,6 %)	0	0	2 (14,3 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 14 (Významné orientační body)

Otázka číslo 14 se zabývá orientačními body významnými pro obyvatele Kostelce nad Černými lesy.

Převážná většina všech respondentů se shodla, že mezi nejvýznamnější orientační body patří zámek Smiřických a kostel svatých Andělů strážných. Zhruba polovina dotázaných zdůraznila také význam Černokosteleckého pivováru situovaného na ulici Českobrodská, a benzinové pumpy, kterou najdeme na další hlavní komunikaci, ulici Pražské.

Nadpoloviční většina z každé skupiny považuje za nejvýznamnější orientační body právě výše zmíněný zámek a kostel. Respondenti skupiny K1 se na významu zámku shodli 76,5 % a na významu kostela jako orientačního bodu taktéž. Pro skupinu K2 to platí podobně, akorát s 65,5 %. Poslední skupina, K3, dosáhla shody pro zámek 64,3 % a pro kostel 57,4 %.

Rozdíly zde přesto najdeme, například K1 vůbec nezmínila Domov důchodců, spořitelnu a další orientační prvky. Zato ale zmínili 35,3 % fotbalové hřiště „Ameriku“, kterou zbylé skupiny zmiňovaly v minimálním počtu. Podobně je to také s jinými orientačními prvky. Ve skupinách existují nejen shody, ale také takové orientační prvky, které jiné skupiny nezmínili či jim nepřikládají význam.

Nejčastěji zmiňované orientační body jsou zakreslené v mapě města – viz přílohy Obrázek č. 3.

Četnost odpovědí konkrétních věkových skupin zobrazuje tabulka č. 15. Procentuální počet byl počítán vždy z celkového počtu respondentů v dané věkové skupině, tedy pro K1 (17), K2 (24), K3 (14).

Mentální mapy některých respondentů viz obrázek č. 13, č. 14 a č. 15.

Tabulka 16 – významné orientační body

odpovědi	celkem	14 – 29 let	30 – 49 let	50 let a více
Zámek	37 (67,3 %)	13 (76,5 %)	15 (62,5 %)	9 (64,3 %)
Kostel sv. Andělů stráž.	36 (65,5 %)	13 (76,5 %)	15 (62,5 %)	8 (57,4 %)
Pivovár	25 (45,5 %)	10 (58,8 %)	9 (37,5 %)	6 (42,9 %)
Benzinka	22 (40,0 %)	6 (35,3 %)	9 (37,5 %)	7 (50,0 %)
Pošta	19 (34,5 %)	8 (47,0 %)	7 (29,2 %)	4 (28,6 %)
Penny market	15 (27,3 %)	3 (17,6 %)	8 (33,3 %)	4 (28,6 %)
Náměstí	14 (25,5 %)	3 (17,6 %)	6 (25,0 %)	5 (35,7 %)
Škola	13 (23,6 %)	6 (35,3 %)	3 (12,5 %)	4 (28,6 %)
Vodárna	13 (23,6 %)	3 (17,6 %)	6 (25,0 %)	4 (28,6 %)
TJ Tatran	12 (21,8 %)	6 (35,3 %)	4 (16,7 %)	2 (14,3 %)
Amerika – fotbal. hřiště	9 (16,4 %)	6 (35,3 %)	1 (4,2 %)	2 (14,3 %)
Sanatorium	8 (14,5 %)	2 (11,8 %)	4 (16,7 %)	2 (14,3 %)
Autoservis	7 (12,7 %)	3 (17,6 %)	4 (16,7 %)	0
Spořitelna	7 (12,7 %)	0	4 (16,7 %)	3 (21,4 %)
Školka	5 (9,1 %)	1 (5,9 %)	4 (16,7 %)	0
Muzeum	4 (7,3 %)	0	2 (8,3 %)	2 (14,3 %)
Domov důchodců	4 (7,3 %)	0	3 (12,5 %)	1 (7,1 %)
Polar	4 (7,3 %)	0	4 (16,7 %)	0
Křižovatka u křížku	3 (5,5 %)	3 (17,6 %)	0	0
Boneco	3 (5,5 %)	1 (5,9 %)	2 (8,3 %)	0
Billa	3 (5,5 %)	0	3 (12,5 %)	0
Jánské náměstí	2 (3,6 %)	1 (5,9 %)	1 (4,2 %)	0
Vodojem léčebna	2 (3,6 %)	0	2 (8,3 %)	0
Jednota u Křížku	1 (1,8 %)	0	1 (4,2 %)	0
Zelený dům	1 (1,8 %)	1 (5,9 %)	0	0

3.3 Představy obyvatel o městě

Mentální mapování předpokládá, že s přibývajícím věkem a zkušenostmi se mentální mapa každého jedince stává plnější a komplexnější. Z této myšlenky jsem při svém výzkumu vycházela. Na počátku jsem si položila tři výzkumné otázky, které se nyní pokusím zodpovědět.

3.3.1 Shody ve vnímání prostoru věkových skupin

Respondenti v rámci jednotlivých věkových skupin se celkem shodovali při odpovědích na otázky, co je ve městě hezké, reprezentativní, co by viděli rádi zachované také v budoucnosti nebo na tom, co se jim nelíbí. Získala jsem poměrně širokou škálu odpovědí, v nichž bylo docíleno menší či větší shody pro konkrétní věkové skupiny.

Nejvyšší shody dosáhly všechny skupiny v otázkách č. 2, č. 4 a č. 5 – kdy za nejvíce reprezentativní a zároveň atraktivní místo považují respondenti napříč generacemi zámek Smiřických. Respondenti ale váhali, zda zámek zařadit pod objekt či místo. Další soulad vykazují také odpovědi na otázku č. 6, kdy jsou třetinou respondentů za nejméně atraktivní objekt označeny budovy v areálu bývalé plicní léčebny. Jednoznačnou shodu najdeme také pod otázkou č. 11, kdy nejvíce dotázaných považuje za centrum města náměstí Smiřických a objekty na něm situované jako je kostel svatých Andělů strážných či zámek stojící v těsné blízkosti náměstí. Podobná situace nastala také u otázky č. 14, kdy nejvíce respondentů označovalo podobné prvky jako významné orientační body, přestože prvků bylo zmíněno velké množství.

3.3.2 Rozdíly ve vnímání prostoru věkových skupin

Respondenti se samozřejmě neshodli ve všech aspektech. Jejich odpovědi vykazují také rozdíly mezi generacemi a to zejména v některých otázkách.

Získané odpovědi na otázku č. 5 ukazují, že nejvíce kritický postoji ke konkrétním částem Kostelce nad Černými lesy zaujímá skupina K1, škála odpovědí jejich respondentů je nejširší. O podobném výsledku vypovídá také otázka č. 6, kdy je navíc patrné shodné zaměření respondentů skupin K2 a K3 spíše na konkrétní objekty, zatím co K1 se opět rozchází množstvím odpovědí.

Rozdílnost odpovědí v rámci jednotlivých skupin najdeme také u otázky č. 7, kdy respondenti skupiny K3 zaměřili své odpovědi ohledně investic do krajinných prvků více než zbylé dvě skupiny.

Další odlišnosti zejména důvodové jsou patrné ve vyhodnocení otázek č. 8 a č. 9. Dle získaných dat, chtějí převážně zástupci K1 bydlet v centru města. Jako důvody pro to tak je uvádějí koncentraci lidí, služeb a jejich snadnou dostupnost. Naopak skupiny K2 a K3 by se životu na okraji Kostelce n.Č.l. nebránili. Jako výhodu vnímají klid a hezkou přírodu, zatím co v centru je ruší hluk, vysoká koncentrace lidí a vyšší dopravní vytiženost než je na okrajích. Jako důvody pro to bydlet v centru předkládají dostupnost, kterou poté vytýkali okrajových částem. Vzdálenost však není problém pro skupinu K1. Dle převážné většiny z nich, jsou také okrajové části města bez problému dostupné. Jediné výhrady, které k nim měl, byl jejich vzhled a chybějící návaznost na centrum.

Zajímavé jsou také výsledky odpovědí na otázku č. 1, kdy se skupiny K1 a K3 celkem trefovaly do počtu obyvatel města, zatím co odpovědi zástupců K2 se pohybovaly po nejširší škále.

Rozdílnost a komplexnost mentální mapy vzhledem k věku dokazují také odpovědi na otázku č. 2. Respondenti převážně z řad K2 a K3 doporučovali návštěvníkovi města nejen zajímavosti přímo ve městě, ale také návštěvu okolní krajiny, okolních vesnic či historických zajímavostí mnohem častěji než zástupci K1. Dotázaní skupin K2 a K3 také zmínili zaniklé vesnice a pamětihodnosti v okolí, což poukazuje nejen na rozvoj jejich mentální mapy v prostoru, ale také čase.

3.3.3 Nejčastěji zmiňovaná místa – místa místního významu

Výsledky výzkumu vypovídají také o tom, jaká místa utváří město tím, čím je. Vybrala jsem místa nejčastěji zmiňovaná všemi respondenty. Pro tato místa platí obecná shoda napříč všemi třemi věkovými skupinami.

Definitivně nejzmiňovanějším místem pro Kostelec nad Černými lesy je zámek Smiřických a často odkazovaný je celý zámecký areál. Zámek byl nejčastěji doporučovaným místem k prohlídce, byl vnímán jako nejvíce atraktivní objekt a místo, zmíněn byl také v otázce udržitelnosti pro další generace a navíc se na jeho významu jakožto orientačním bodu shodly všechny tři věkové skupiny.

Dalším podobně charakteristickým prvkem je Černokostelecký pivovár, který byl také velmi často zmiňován a odkazován. Nejen jako restaurační zařízení, ale také jako historicko-kulturní památka. Doporučované byly akce pořádané v pivováru či za jeho účasti nebo také pivovarské muzeum a žentour stojící v areálu pivovaru. Pivovár byl také označen jako významný orientační bod.

Třetím prvkem, který zaujímá v myslích občanů význačné místo je okolní krajina, zejména Černokostelecké lesy či lesopark v areálu bývalého sanatoria. Právě lesy a výhled na ně a procházky v nich směrem k okolním obcím byly vyzdvihovány v rámci okolní přírody jako půvabná součást města. Toto potvrzuje také náčrtek mentální mapy Kostelce respondenta K1, viz obrázek č. 10. Samozřejmě najdeme i další často zmiňovaná místa, která dotvářejí a doplňují městský prostor, ale u prvků výše zmíněných je nejvíce patrná shoda napříč třemi věkovými skupinami obyvatel.

Tato místa dotvářejí dle údajů získaných výzkumem imageability Kostelce nad Černými lesy v myslích jeho obyvatel. A právě taková místa, by měla oslovit také návštěvníky, kteří by si díky nim měli utvořit představu o charakteru města a jeho okolí.

3.3.4 Kostelec nad Černými lesy očima jeho obyvatel

Celkové hodnocení Kostelce n.Č.l. jeho obyvateli je spíše pozitivní. Dle odpovědí hodnotí zejména okolní krajinu a přírodu plusovými body a téměř všichni projeví zájem o zachování obzvláště některých historických a kulturních památek pro další generace.

Přesto nebyli s životem v tomto spokojeni všichni. Někteří respondenti skupiny K2 by se rádi odstěhovali. Několik respondentů převážně skupiny K2 vnímalo dotazník také jako prostor pro stížnosti a připomínky k neutěšenému stavu města, zejména chodníků, chátrajících budov, nevyužitých prostor atd., zkrátka věcí, které nesplňují jejich představy.

Pokud bych aplikovala Lynchovu teorii prvků tvořících image města v rámci výzkumu Kostelce nad Černými lesy, byly by jako **cesty** označeny hlavní komunikace – **ulice Pražská a Kutnohorská, okraje** by zřejmě tvořily okolní **lesy, oblasti** by zastoupil **areál sanatoria s centrem města a lokalita V Poustkách s lokalitou Trativody, uzly** bychom našli na **křižovatkách U křížku a křižovatkách** zejména hlavních komunikací. Poslední aspekt, **významné prvky** by ztvárnil **zámek Smiřických, kostel svatých Andělů strážných, Černokostelecký pivovár** a další **orientační body** zmíněné respondenty s výrazným charakterem.

Součástí výzkumu byly i dvě skryté otázky. Chtěla jsem vědět, zda občané Kostelce nad Černými Lesy považují za jeho samozřejmou součást městskou část Svatbín. Dle získaných údajů to tak spíše nebude. Respondenti Svatbín zmiňovali minimálně. Buď si na něj nevzpomněli, nebo ho vnímají jako přilehlou vesnici, jak se vyjádřili 3 respondenti skupiny K2 v otázce číslo 9.

Naopak ale z odpovědí respondentů vyplynulo, že lesy v okolí přijímají jako atraktivní a nedílnou součást Kostelce nad Černými lesy.

Druhou skrytou otázku tvořily místní názvy. Pro některá místa je vžito více pojmenování. Respondenti nazývali některé oblasti různými jmény, přestože měli na mysli stejný pojem. Například areál bývalého plicního sanatoria je vžitý pod označeními léčebna, sanatorka, ozdravovna a lesopark. Dalším místem s množstvím názvů je také fotbalové hřiště, dále také Amerika, fotbalový stadion nebo sportoviště. Místem, s více názvy je také stará vodárna, dnes známá také jako vodojem.

Závěr

Tato práce vypovídá o vnímání prostoru města Kostelce nad Černými lesy a nejbližšího okolí jeho obyvateli. Zaměřila jsem svůj výzkum na rozdíly a shody ve vnímání prostoru tří věkových skupin obyvatel právě tohoto města. Troufám si říci, cíle, které si tato práce kladla, byly splněny.

Teoretickou částí seznamuji čtenáře s danou problematikou a na jejím základě analyzuji v části praktické získaná data. Zkoumala jsem jednotlivé odpovědi na položené otázky, porovнала představy obyvatel o daném prostoru a zodpověděla položené výzkumné otázky. Získala jsem také odpovědi na skryté otázky, které se týkaly image města jako celku a jeho imageability, tedy schopnosti vrýt se lidským jedincům do paměti.

Překvapivým výsledkem vyplívajícím z mého výzkumu byla rozdílnost odpovědí mužů a žen. Projevil se odlišný preferenční žebříček mezi pohlavími. Ženy se obecně zaměřovaly na jiné prvky, orientační body, a například v otázce č. 2 doporučovaly jiné aspekty Kostelce nad Černými lesy.

Závěrem bych chtěla říci, že celkový postoj obyvatel Kostelce nad Černými lesy k jejich městu je spíše pozitivní. Nejen data získaná výzkumem deklarují zájem dotázaných o město, ale také jejich připomínky ke stavu budov ve městě, městu samotnému a jeho okolí vypovídají o snaze občanů přemýšlet o obývaném prostoru. Jejich úvahy se dají považovat za podněty směřující k rozvoji města, jeho úpravám a také zlepšení prostředí celého města. Osobně si myslím, že v případě příznivých podmínek (například podpora města z veřejných rozpočtů), zapojení všech místních aktérů jako jsou fyzické i právnické osoby a vedení města, existuje možnost vytvořit silné a charismatické prostředí k životu.

Použité zdroje

Bibliografie

1. CÍLEK, V. *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 80-7363-042-7.
2. ČERNOUŠEK, M. *Psychologie životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-550-5.
3. LYNCH, K., POPELOVÁ, L., HUŤA, J. *Obraz města*. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.
4. MRVÍK, V. J. *Dějiny černokosteleckých domů: Historická topografie města Kostelec nad Černými lesy*. Kostelec n.Č.l.: Lesnické práce, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7458-006-2.
5. SEDLÁKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie – mentální reprezentace a mentální modely*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN: 80-247-0375-0.
6. SIWEK, T. *Percepce geografického prostoru*. Praha: Česká geografická společnost, 2011. ISBN 9788090452176.
7. WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0
8. ZELENKA, J. a KOL. *Výzkum kognitivních a mentálních map*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-323-4.

Internetové zdroje

9. *Mentální mapy: předmět a prostředek k hodnocení*, 2009-2013, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.22.1.2013], dostupné<<http://www.jackdaniel.cz/mentmap/>>.
10. *Jak chráníme své teritorium*, 19.5.2009, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.15.1.2013], dostupné< <http://psychologie.doktorka.cz/jak-si-chranime-sve-teritorium/>>.
11. *Současnost*, 26.2.2006, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.14.1.2013], dostupné <<http://www.kostelecncz.cz/soucasnost/d-1140/p1=1098>>.
12. *Mikroregion Černokostelecko*, rok nevedeno, [ONLINE], rev.11.2. 2010, [cit.14.1.2013], dostupné<http://www.cernokostelecko-region.cz/mikroregion-1/uredni-deska/?kshow=&sort=1&order=1&show=1&archiv_rok=2013>.

13. ČSÚ: *Informace o regionech, městech a obcích*, rok nevedeno, [ONLINE], rev.nevedeno, [cit.22.1.2013], dostupné<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&pro_1_154=533416&cislo_tab=MOS+ZV01>.
14. *Kostelec nad Černými lesy: Kulturní a přírodní památky*, 31.7.2006, [ONLINE], rev. 31.7.2006, [cit.22.1.2013], dostupné<<http://www.kostelecnci.cz/kulturni-a-prirodni-pamatky/d-1411/p1=1100>>.
15. *Kostel svatých Andělů strážných*, 31.5.2008, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.22.1.2013], dostupné<<http://www.hradycz/?OID=6275>>.
16. *Černokostelecký pivovár: Historie pivováru*, 2009, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.22.1.2013], dostupné<<http://www.pivovarkostelec.cz/historie>>.
17. *Fotogalerie: Sanatorka se ukázala veřejnosti*, 4.10.2010, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.22.1.2013], dostupné<http://kolinsky.denik.cz/zpravy_region/ko_kostelec_snatorka20101004.html>.
18. *Přišli Sověti a pro Čechy už nebylo místo*, 25.1.2011, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.3.1.2013], dostupné<http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/reportaze/_zprava/852008>.
19. ČSÚ: *Vybrané údaje podle obcí v okrese Praha-východ*, 2009-201, [ONLINE], rev. 22.3.2013.[cit.22.3.2013], dostupné<[http://www.kostelecnci.cz/z-historie/d-1139/p1=1097](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30465&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCRzGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGxxIGdg9_Fz__ECCL1cTAyMSghIHN29_F2TO4hIHZ0MCwhIHLxTHEP8wx2NHFsqCkPcQxzN_b38cTqD0AyA-JDIjydwpyjALyQ4Ca_Rw9fFxdgBw_oIlhrkFRrnBf5iTmpet55pWkpcqWCT1asOR7Y7sFEwOjJwNrWWJOaWpFEYMAQp1faW5SalHbmqmy3FMedDMB3V7wHwhKGHiANroF-cIsZQ9xdAr18Qa6n8PTxdUvJCDMHYgYEObtb2isWwEAxDxd9WYBAAA.&vseuzemi=null&void=>.</p>
<p>20. <i>Z historie</i>, 26.2.2006, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.14.1.2013], dostupné<
21. *Marie Terezie Savojská*, 27.4.2012, [ONLINE], rev. nevedeno, [cit.14.1.2013], dostupné <<http://cernokostelecko.info/historie/marie-terezie-savojska/>>

Periodika

19. DRBOHLAV, D. *Mentální mapa ČSFR: definice, aplikace, podmíněnost. In Sborník České geografické společnosti. 1991, č.3, s. 163 – 176.*
20. SIWEK T., BOGDOVÁ, K. *České kulturně-historické regiony ve vědomí svých obyvatel. Sociologický časopis, 2007, VOL. 43, NO. 4:1039-1053.*

Zdroje města Kostelec nad Černými lesy

21. ZASTUPITELSTVO MĚSTA KOSTELEK NAD ČERNÝMI LESY, *Program rozvoje města Kostelec nad Černými lesy na období let 2013-2020, 2013*

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Věk a pohlaví respondentů	18
Tabulka 2 - Jaký je podle Vás počet obyvatel v Kostelci nad Černými lesy	19
Tabulka 3 –Odpovědi respondentů	20
Tabulka 4 - Jaké místo považujete v Kostelci n.Č.l. za nejvíce atraktivní?	21
Tabulka 5 - Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. za nejvíce atraktivní?	22
Tabulka 6 - Jaké místo považuje v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?	24
Tabulka 7 - Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?	26
Tabulka 8 - Do jakých objektů by podle Vás mělo vedení města investovat, aby zůstaly zachovány pro další generace?	28
Tabulka 9 - V jaké části města byste chtěli bydlet?	30
Tabulka 10 - V jaké části města byste chtěli bydlet?	30
Tabulka 11 - V jaké části města byste nechtěli bydlet?	31
Tabulka 12 - Kostelec n.Č.l.jako místo pro život? (hodnoceno 1-5, 1=nejlepší)	32
Tabulka 13 - Napište 3 centra města	34
Tabulka 14 – je nám. Smiřických podle Vás skutečným centrem města	35
Tabulka 15 - přehlednost Kostelce n.Č.l. Pro návštěvníky podle jeho občanů	36
Tabulka 16 – významné orientační body	38

Seznam příloh

Příloha 1. - dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Zuzana Havelková a jsem studentkou Komunitních studií na Univerzitě Pardubice. Chtěla bych Vás touto formou požádat o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k vytvoření mentální mapy našeho města. Mentální mapa je Vámi vnímaný obraz okolí, uložený ve Vaší mysli. Tento obraz se u každého individuálně liší. Výsledky dotazníků použiji při psaní své bakalářské práce, ve které chci porovnávat vnímání města Kostelce nad Černými lesy třemi generacemi jeho občanů. Dotazník je anonymní a výsledky nebudou využity jinak než pro můj výzkum.

Tento dotazník je určen obyvatelům města Kostelce n.Č.l.

1. Kolik obyvatel má podle Vás Kostelec nad Černými lesy?

2. Co je na Vašem městě reprezentativní – případně, co byste Vy doporučili návštěvníkovi Vašeho města, aby si prohlédl ve městě a jeho nejbližším okolí?

3. Jaké místo považuje v Kostelci n.Č.l. za nejvíce atraktivní?

4. Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. nejvíce atraktivní?

5. Jaké místo považuje v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?

6. Jaký objekt považujete v Kostelci n.Č.l. za nejméně atraktivní?

7. Do jakých objektů by podle Vás mělo vedení města investovat, aby byly zachovány pro další generace?

8. V jaké části města byste chtěli bydlet a proč (centrum, okraj, konkrétní ulice)?

9. V jaké části města byste nechtěli bydlet a proč?

10. Líbí se Vám Kostelec nad Černými lesy jako místo pro život? (Hodnot'te 1-5, 1 = nejlepší, 5 = nejhorší).

1 2 3 4 5

11. Kde podle Vás leží centrum města? Uved'te 3 nejvýznačnější místa („středy“) ve městě.

12. Považujete náměstí Smiřických za skutečné centrum města (kulturní i společenské)?

- ano spíše ano ne spíše ne

13. Myslíte si, že se dá v Kostelci n. Č. 1. dobře zorientovat, že je přehledný i pro návštěvníky?

14. Která místa, budovy, objekty považujete za významné orientační body? (Uveďte max. 5)

15. V jaké věkové kategorii se pohybujete?

- 14 – 19 20 – 29 ne 30 – 39 40 – 49 50 – 59 60 – 69 70 a více

16. Jaké je Vaše pohlaví?

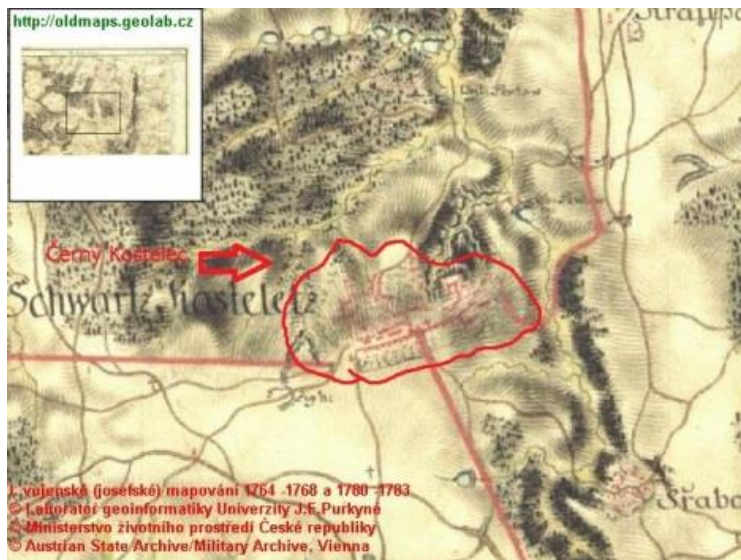
- žena muž

Mnohokrát děkuji za Váš čas a ochotu.

Zuzana Havelková

Příloha 2. - obrázky

Obrázek 1 - Kostelec n.Č.l., 18.stol., Zdroj: Město Kostelec n.Č.L.: Z historie [Online]	52
Obrázek 2 - Kostelec n.Č.l., 19.stol., Zdroj: Město Kostelec n.Č.L.: Z historie [Online]	52
Obrázek 3 - Kostelec n.Č.l., Zdroj: Mapy.cz [Online].....	53
Obrázek 4 - Kostelec n.Č.l., Zdroj: Mapy.cz [Online].....	53
Obrázek 5 - Kostelec n.Č.l.: Náměstí Smiřických, Zdroj: Mapy.cz [Online].....	53
Obrázek 6 - náměstí Smiřických, Zdroj: foto Vosecký Ondřej.....	54
Obrázek 7 - kostel svatých Andělů strážných, Zdroj: foto Vosecký Ondřej.....	54
Obrázek 8 - Černokostelecký pivovár, Zdroj: foto Vosecký Ondřej	55
Obrázek 9 - Žentour v pivováru, Zdroj: foto Vosecký Ondřej.....	55
Obrázek 10 - zámek Smiřických, Zdroj: foto Vosecký Ondřej.....	55
Obrázek 11 - budova nemocnice, Zdroj: foto Vosecký Ondřej	56
Obrázek 12 - mentální mapa sanatorium, respondent K1, Zdroj: Vlastní výzkum.....	56
Obrázek 13 - mentální mapa KnČl, respondent K3, Zdroj: Vlastní výzkum.....	56
Obrázek 14 - mentální mapa KnČl, respondent K2, Zdroj: Vlastní výzkum.....	57
Obrázek 15 - mentální mapa KnČl, respondent K1, Zdroj: Vlastní výzkum.....	57

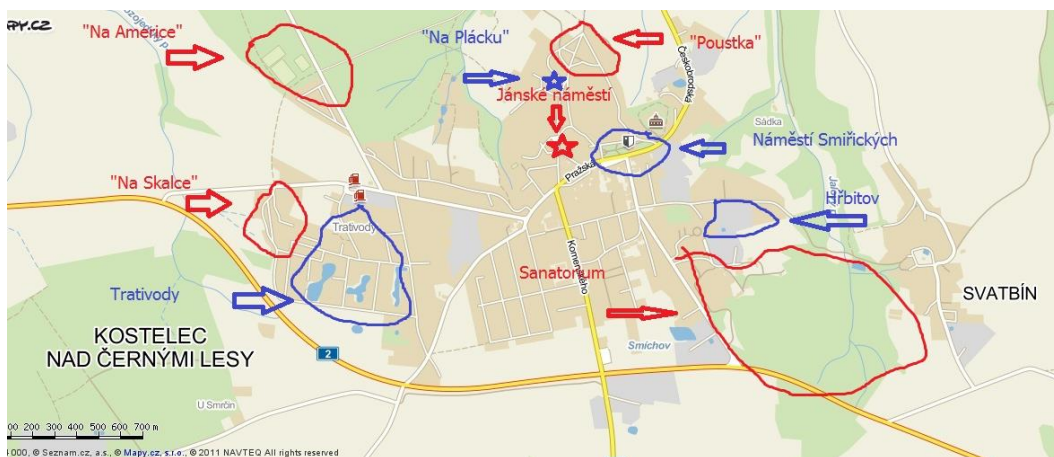
Obrázek 1 - Kostelec n.Č.L., 18.stol., Zdroj: Město Kostelec n.Č.L.: Z historie [Online]

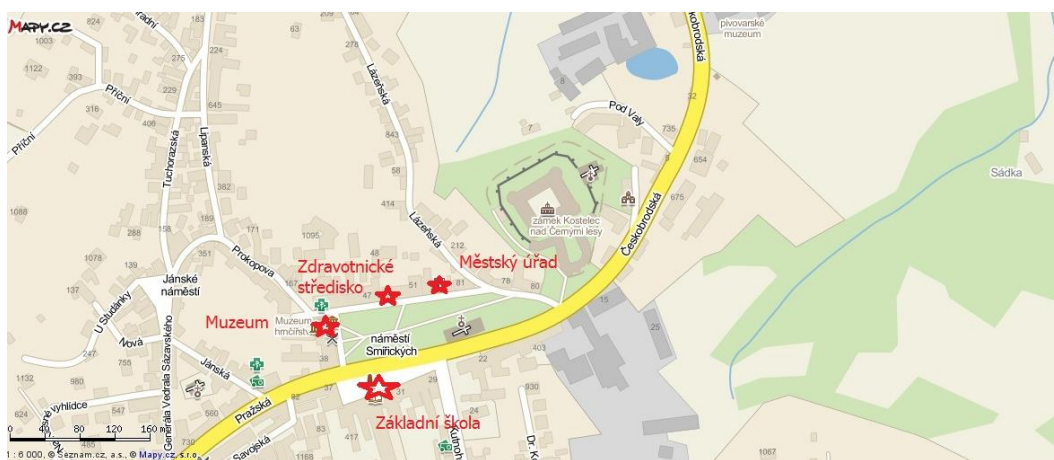
Obrázek 2 - Kostelec n.Č.L., 19.stol., Zdroj: Město Kostelec n.Č.L.: Z historie [Online]

Obrázek 3 - Kostelec n.Č.l., Zdroj: Mapy.cz [Online]

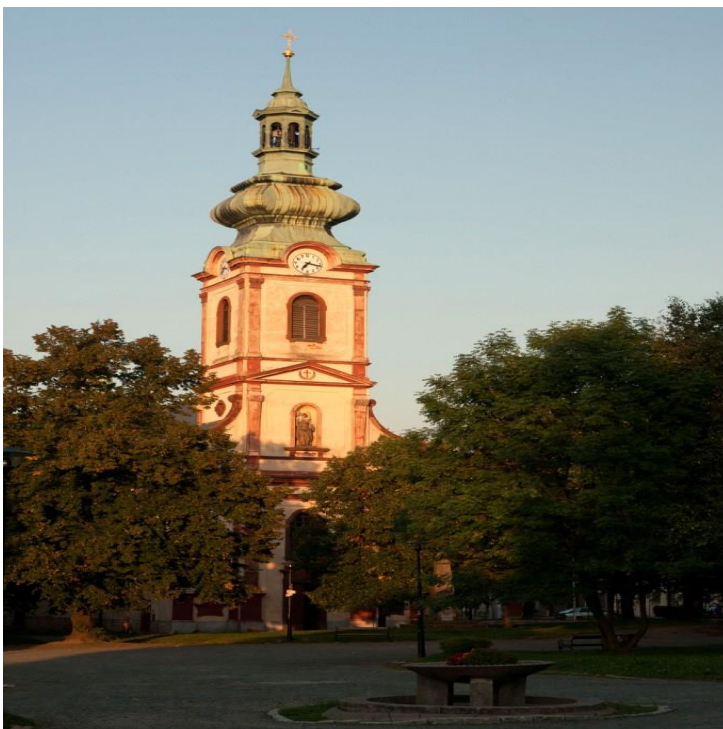
Obrázek 4 - Kostelec n.Č.l., Zdroj: Mapy.cz [Online]

Obrázek 5 - Kostelec n.Č.l.: Náměstí Smřických, Zdroj: Mapy.cz [Online]

Obrázek 6 - náměstí Smiřických, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

Obrázek 7 - kostel svatých Andělů strážných, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

Obrázek 8 - Černokostecký pivovár, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

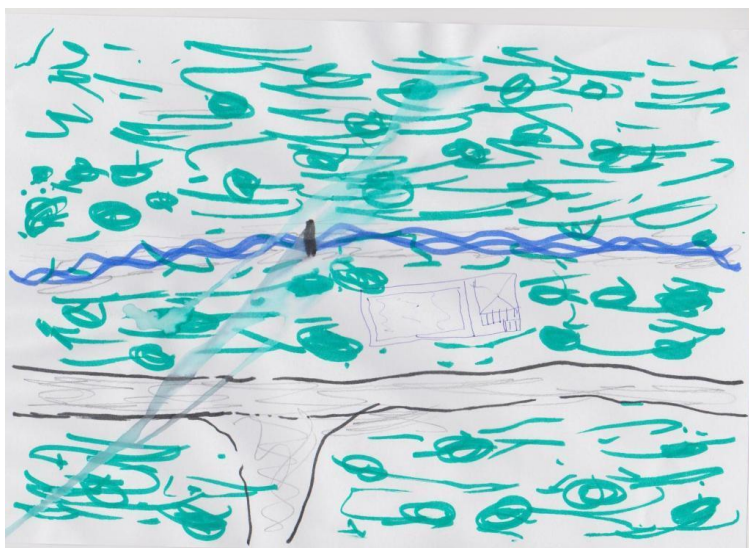
Obrázek 9 - Žentour v pivováru, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

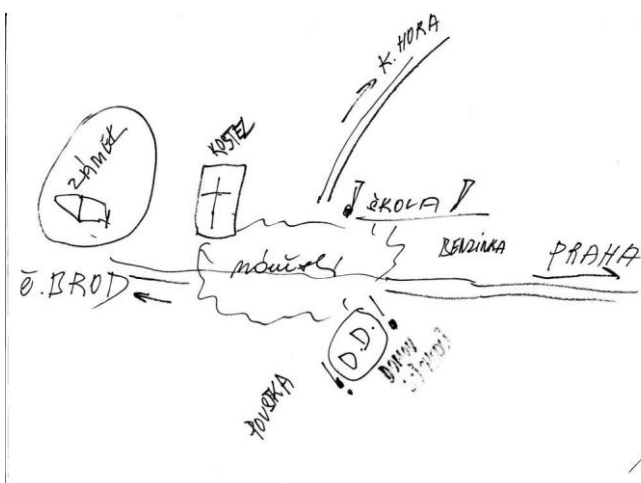
Obrázek 10 - zámek Smiřických, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

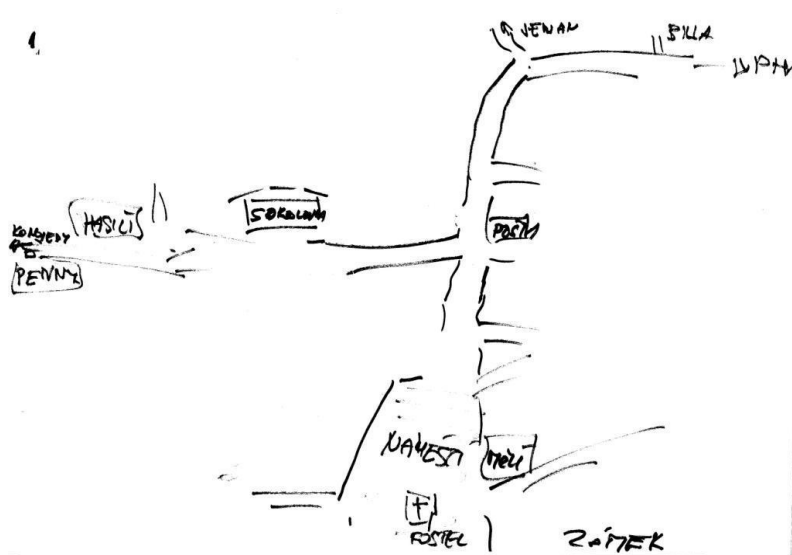
Obrázek 11 - budova nemocnice, Zdroj: foto Vosecký Ondřej

Obrázek 12 - mentální mapa sanatorium, respondent K1, Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 13 - mentální mapa KnČl, respondent K3, Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 14 - mentální mapa KnČl, respondent K2, Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 15 - mentální mapa KnČl, respondent K1, Zdroj: Vlastní výzkum